Årbog 2014

38. årgang

Gladsaxe Lokalhistoriske Forening

Udgivet af Gladsaxe Lokalhistoriske Forening

Forsiden
Bus 167 ud for Søborg Hovedgade 139. Bussen er på vej mod Bagsværd. Billedet er taget fra Hagavej mod Høje Søborg i 1960. Bussen blev leveret til Forenede Rutebiler i december 1959. Bussen var en Volvo B65508 med karosseri fra Århus Karosserifabrik. Foto: Eugen Amding (Gladsaxebilleder).

Lerkaret fra Højgårdsfundet
Da Slangerupbanen blev anlagt, fandt man i 1905 (mellem nuværende Helmsvej og Højgårdsvænge) en grav fra Jernalderen, der bl.a. indeholdt skeletdele og et lerkar fra Yngre Romersk Jernalder - også kaldet Folkevandringstiden (år 200-400). Lerkar som dette, formodentlig til rejseproviant på vejen til det hinsidige, benytter vi i dag som bomærke for Gladsaxe Lokalhistoriske Forening.

Redaktion: Jens Mortensen
Arne Fogt
Flemming Bruun

Grafisk tilrettelæggelse: Jens Mortensen

Fotos og illustrationer: Gladsaxe Byarkiv, Lokalhistorisk Afdeling, Gladsaxe Bladet, Jens Mortensen m.fl.

Grafisk Produktion: Grafia Tryk ApS

ISSN 1903-0916

Indhold

Forord 5

Gladsaxe under 1. verdenskrig 7
Af: Arne Fogt

Tax på Troldhøj 21
Af: Jens Fonnesbech

Tvesind og frisind 27
Af: Arne J. Hermann

Buslinje 167 43
Af: Lars Carlsen

Foreningens publikationer 62

Forord

For 38. gang i foreningens levetid har bestyrelsen den store glæde, atter at kunne udgive en årbog. Dette var ikke muligt, hvis ikke der fandtes personer, der vil fortælle om deres store interesse for kommunens historie. Det skal I have en stor tak for.

På Bagsværd Hovedgade ligger der, lidt tilbagetrukket overfor Bagsværd Kirke, en stor villa med navnet TAX. Den tilhører Odd - Fellow Logen og bygningens historie bliver fortalt af Jens Fonnesbech.

Efter flere års fravær som skribent i årbogen har Arne Hermann igen fattet pennen og bidraget med artiklen Tvesind og Frisind, hvor han fortæller om sit liv og levned og især alt det han har været inddraget i - ikke mindst i Gladsaxe Kommune. Der er ikke småting, han har bedrevet, og som vi får indblik i.

Så skal vi ud at køre bus, især linje 167. Vi kommer vidt omkring også et smut ind i nabokommunerne. Lars Carlsen har skrevet en levende artikel om busdriften igennem 100 år.

Lig sidste år har formanden været oppe på byarkivet og gennemset lokalaviserne, denne gang i perioden 1914 – 1919. Selvom byens borgere ikke havde 1. verdenskrigs rædsler inde på livet, var det trods alt en svær tid, de skulle igennem.

Alt i alt nogle spændende artikler som bestyrelsen er stolte af at kunne præsentere for medlemmerne og andre interesserede.

Bagerst i bogen kan I se en omtale af tidligere årgange af udsendte årbøger og DVD'er, så især nye medlemmer har mulighed for anskaffe sig lige dén bog med dén historie, eller se dé filmklip, som de synes kunne være er spændende at vide lidt mere om.

En stor tak skal lyde til Gladsaxe Kommune. Uden støtte herfra havde der ikke været muligt at udgive årbogen.

I ønskes alle god læsning.

Arne Fogt

Gladsaxefortet.

Gladsaxe under 1. verdenskrig

Hvordan påvirkede 1. verdenskrig borgerne i Gladsaxe Kommune? Hvad betød det for hverdagen, og hvordan var det at være soldat på et af kommunens forter eller batterier?

Af Arne Fogt, Gladsaxe Lokalhistoriske Forening

I oktober 1914 kom krigen til borgerne i Gladsaxe. Det gjorde den i form af en notits i Søborg Avis, hvor der under overskriften Ærede averterende kan læses følgende: "Ærede averterende bedes så længe de nærværende ekstraordinære forhold vedvarer, henvende sig angående annoncer og forandringer i disse til hr. H.P. Andersen, Venusvej 12, eller Rosenbæk, Mars Alle 11, da hr. C.W. Sørensen, som ellers varetager denne side af bladets virksomhed, er indkaldt til sikringstjenesten ved Kjøbenhavn."
Denne artikel er primært baseret på, hvad den lokale avis skrev om krigen, men suppleret med oplysninger fra for eksempel folketællinger.

Soldater i Gladsaxe

Selvom 1. verdenskrig fandt sted udenfor Danmarks grænser, havde den alligevel stor indflydelse på kommunens borgere. Dette skyldes til dels, at Gladsaxefortet og Bagsværdfortet samt batterierne i Buddinge og Tinghøj ligger i kommunen. Disse anlæg indgik i Københavns landbefæstning, der strakte sig fra Avedøre til Tårbæk. Endnu eksisterer Vestvolden med dets forter og batterier som et synligt bevis på landbefæstningen.

Da krigen brød ud i august 1914, kunne man ikke vide, om Danmark blev inddraget, og derfor blev der indkaldt mandskab til sikringsstyrken, der skulle bemande fæstningsværkerne på Nordfronten. Nordfronten var benævnelsen for forter og batterier i Gladsaxe, Gentofte og Lyngby-Taarbæk kommuner. Styrken var ifølge folketællingen fra 1916 på 416 personer i Gladsaxe. Dette tal har nok ikke været stationært, men varieret efter årstiderne, men folketællingen fra 1916 er det eneste bevis der findes, da næste folketælling først kom i 1921.

Soldaterne var fordelt mellem Kongens Livgarde, 6. Ingeniørkompagni, 2. Ingeniørregiment, Ingeniørkorpsets Militærorkester samt 2. Artilleribatallions 8. Kompagni. Styrken var pr. 1. februar 1916 fordelt på Gladsaxe fortet med 103 mand, Tinghøj Batteri 109 mand, Kommandoen på Marienborg

Alle 7 mand, Bagsværdfortet 94 mand samt privat indkvarteret i Søborg 103 mand. Der har været soldater på Buddinge Batteri, men de fremgår ikke af folketællingen.

Til sammenligning kan nævnes, at antallet af soldater i april 1915 var på 1500 i Gentofte Kommune. Alle disse soldater kunne ikke indkvarteres på forterne og batterierne, så det blev de lokale borgere i Buddinge og Søborg, der måtte stå for skud. Der har også fundet indkvartering sted på Bagsværds gårde, men det fremgår ikke af lokalaviserne eller af folketællingen. Dog står der i Søborg Tidende af april 1916, at der var 515 indkvarterede soldater, så differencen på 99 soldater er nok de, som har været indkvarteret på gårdene i Bagsværd. Til sammenligning boede der i hele kommunen 5161 personer.

Privat indkvartering – hos hvem?

Selve indkvarteringen fylder meget i aviserne. Ikke så sært, da det har været en kæmpe belastning for borgerne at skulle have disse mange soldater boende. Allerede den 9. september 1914 blev det første møde vedrørende indkvarteringen afholdt. Det skete på Emdruplund, hvor der blev fremsat forslag til, hvordan indkvarteringen skulle gøres. Der blev foreslået skolens gymnastiksale og kældre. Meningen var, at søborgenserne skulle kunne blive fri for indkvartering. Indkvarteringen skulle i stedet samlet under et på skolen. Af referatet fremgår: "Men de husejere der meldte sig frivillig, kunne muligvis få udleveret tæpper gratis fra militærdepoterne. I Gentofte havde man fået sagen ordnet således, at beboerne helt blev fri for indkvartering og bespisning.
Kommunen købte de fornødne belægningsbarakker og en del af styrken blev indkvarteret på Skovshoved Hotel, Skovshoved gamle Skole og på Stengården. Det ville koste kommunen 100.000 kroner for 1500 soldater". Om det var om året fortæller referatet intet om. "Men Gentoftes borgere er sikkert ganske anderledes velsituerede end beboerne i Gladsaxe, hvor 75% er arbejdere", som der står.
I Søborg Avis fra januar 1915, refereres der til et

Vangederenden og Søborghus Kro.

møde i Søborg Grundejerforening den 4. december 1914, der blev afholdt i Søpavillonen med deltagelse af repræsentanter fra forskellige byer i Københavns omegn, hvor der bl.a. kan læses: "Indkvarteringen, som foregår ligeså vilkårlig andre steder som her, enedes man om at søge rettet hver for sig. Søborg Grundejerforening har derfor tilskrevet sognefogeden om at påse at de, som har bedst råd, først og fremmest får indkvarteringer.

I loven bestemmes indkvarteringen efter ejendomsskyld og et skøn, men ingen vil finde på at sige, at det er retfærdigt at vore store skatteydere herude ikke har flere soldater end den mand, som f.eks. svarer skat af 1500 kroner årlig. Forholdet er forkert og må ændres. Beboerne kan ikke finde sig i denne vilkårlighed, og vor sognefoged må overfor militæret, som lidt for enerådigt og uden sognefogedens vidende har foretaget indkvarteringen, slå fast, at vi selv, ved vor sognefoged, også vil have lidt at sige, omend kun lidt, foreløbig maa man være fornøjet med en smule mere retfærdighed".

Hvem skulle betale?

Ifølge en artikel den 11. september 1915 "fik man 70 øre til fuld forplejning af en soldat, hvilket langt fra var nok og kvarterværterne ville gerne vide, hvilken lovparagraf der påhvilede dem at yde fuld bespisning. Spørgsmålet blev sendt videre til det høje ministerium. Hr. folketingsmand Wilmann ville muligvis berøre sagen ved en tale i rigsdagen og det ville blive interessant hvad svaret blev".

I samme artikel står endvidere, "at man ville gå til indenrigsministeren og krigsministeren med en opfordring at få den alt for lille godtgørelse til kvarterværterne forhøjet til 1 krone for kost + brød, samt 25 øre for logi, lys og varme samt yderligere ret til mere, når endnu værre dyrtid, end den vi har nu har, indtræffer". Ifølge Søborg Tidende august

Kaptajnskahytten på Bagsværd Fort i 1915 med fortchefen og afsnitschefen ved bordet.

1915 førte det ikke til noget resultat. "I stedet har man kontaktet sognerådet og bedt dem om hjælp til bespisningen. Kvarterværterne blev bedt om at kontakte formanden for Søborg Grundejerforening om deres mening. Men det bemærkes, at de ikke kan blive fri for at have soldaterne om natten".

En mulig løsning

I november 1915 så der ud til at komme en løsning på problemet. "Sognerådet havde indsendt en redegørelse til krigsministeriet, hvori man bad om en lettelse af indkvarteringsbyrden og svaret var,

at der var påbegyndt underforhandlinger. Der blev nedsat et udvalg hvor bl.a. oberst Lund og kaptajn Dahlberg sammen med kommuneingeniøren skulle finde en løsning på fællesbespisning i Søborg. Sognerådet havde sikret sig tre sammenhængende lokaler på Gladsaxevejen for en leje af 600 kroner årligt. Men der skulle foretages en del, før de kan bruges. Der skal opsættes et stort komfur, indlægges vand og kloak og muligvis opsættes skillerum. Militæret sørger selv for borde og bænke".
Artiklen slutter med "et håb om at der opnås en tilfredsstillende ordning. Staten må selvfølgelig bære en del af krigens udgifter og ikke som nu lægge det over på de mindre bemidlede arbejdere i distrikterne uden om hovedstaden, blot fordi de har bygget sig et lille hus", som der står skrevet.

Projektet blev åbenbart ikke til noget, for i januar 1916 kan man i Søborg Avis læse, at "sognerådet havde vedtaget at indrette fælleskøkken og samlingsstue i Søborg Skoles kælderlokaler, så det nu var op til den enkelte kvartervært om han ville have soldaten på kost eller ikke."

Søborg Hovedgade set fra nummer 57 med Søborg Kirke i baggrunden. Det forreste, hvide hus rummede fra 1920 Søborg Brugsforening, siden Varebørsen. I næste hus på billedet startede skræddermester Hugo Buck sin forretning.

Problemer overalt

Det var ikke kun i Søborg problemet var. Også i Buddinge var der indkaldt til møde vedr. indkvarteringen. Grundejerforeningen i Buddinge vedtog "at søge at samle bespisningen af soldaterne under et, at antage en kone til at tillave maden, imod at der blev ydet et tilskud fra enhver, der har fået indkvartering. Der nedsattes et udvalg for at ordne sagen og finde et passende lokale."
De fleste huse og lejligheder i Søborg var beboet af håndværkere og småhandlende, der ikke just hørte til blandt de rigeste i kommunen. Så det var en stor belastning at skulle have en eller flere soldater indkvarteret med kost og logi.

I august 1916 meddeles der, "at soldaterne havde forladt Buddinge og får sit mandskab fra Gladsaxe Fortet". Videre står der: "Vi talte forleden med en mand i Buddinge, der hele tiden har haft indkvartering. Han udtalte, at det var en udmærket ide at anbringe soldaterne på Søborg Skole. Det skulle have fundet sted straks ved krigens udbrud. Jeg havde to mand i indkvartering, som kun havde 14 dage tilbage, da de skulle bespises fra Søborg Skole. De ville sætte en liste i gang for at soldaterne kunne vedblive at være i de private kvarterer. Men efter at have været på skolen første dag, var de meget tilfredse og glemte at sende listen ud. Vi gjorde da opmærksom på, at man her i bladet straks ved krigens udbrud havde forslået at anbringe soldaterne på skolen, men der var andre folk i Søborg, som helst ville have soldater i kvarter om ikke andet for at de kunne klage over dem, som de mente ikke havde indkvartering".

Stakkels soldater

At ikke alle soldaterne kom fra gode kår kan ses i

et indlæg fra 2. september 1914, "der er i Bagsværd nedsat en komite, der samler ind til skjorter, sokker og lignende. Disse tillaves af lærerinderne på Kostskolen". På samme tidspunkt er der et indlæg om de familier, som er ramt den anden vej ved at forsørgeren er indkaldt til sikringsstyrken. "Der var hjælpekasser hvor der kunne søges fra, men denne hjælp rakte kun til det allernødvendigste såsom husleje og mad. Så der blev opfordret til at give en skærv, lidt eller mere, alt efter evne, for om muligt at skaffe de indkaldtes familier her i

Dyrlæge Frederiksen fra Tax i Bagsværd.

Telefoncentralen i Søborg, hvor Ingeniørkorpsets militærorkesterspillede i maj måned 1915.

Søborg en støtte ud over hvad hjælpekassen kan yde". Artiklen slutter med "Hvor der er vilje er der også vej. Bidrag kan sendes til H.P. Andersen, Venusvej 12, I. Pontoppidan, Runebergs Alle 3 og R. Lütz, Niels Finsens Alle."

Da de fleste af kvarterværterne ikke havde indlagt varmt vand, må det have været så som så med hygiejnen hos soldaterne. Derfor havde sognerådet på et møde i november 1914 givet tilladelse til, "at soldaterne måtte benytte badeanstalten på Søborg Skole på visse dage mod en betaling af 7½ øre pr. mand".

Festivitas – også for værterne

Men det var også tid til fornøjelser. Allerede i november 1914 "havde udvalget til ordning af foredrag m.m. for sikringsstyrken fået overladt et lokale i Søborg Skole på samme betingelser, som stilles til foreninger". I marts 1915 indbød Kongens Livregiment, som var indkvarteret i Bagsværd, "sine kvarterværter til en festlig sammenkomst på Bagsværd Kro, som tak for beboernes store hensynsfuldhed overfor garderne. Efter foredraget var der kotillonsbal (turdans med gaveuddeling, f.a.)

der først sluttede kl. 2. På dette tidspunkt takkede dyrlæge Frederiksen på kvarterværternes vegne, festarrangøren, sergent Nielsen, samt udbragte et leve for kongens livgarder. Derefter sang forsamlingen " Der er et land" og en halv time efter var der ikke en garder på kroen".

"Ingeniørkorpsets militærorkester, der er det eneste orkester på nordfronten, spillede i maj måned 1915 en hel time udenfor telefoncentralen i Søborg. Søborgerne var meget glade for den gode musik og vi kan meddele, at det muligvis gentager sig hver 14. dag".

Også i Bagsværd var der festligheder. I maj 1915 "var der soldaterkomedie på Bagsværd Kro, der blev overværet af et publikum, der talte ikke mindre end 325 personer og som lod til at more sig fortræffeligt". Efter at avisen har gennemgået hele aftenens forløb, sluttes der af med følgende: "2. Ingeniørregiment, med dets utrættelige arrangør løjtnant Jensen i spidsen, har ære af forestillingen og hvis de herrer til næste år, hvad vi af naturlige grunde ikke ønsker, skal færdes rundt blandt os, håber vi på ny at kunne tilbringe nogle behagelige aftener sammen med dem på vor smukke Bagsværd Kro".

I september 1915 "indbydes der til soldaterkoncert i Villabyen Søborg. Her afholder fru Mathilde Marius Hansens folkekoncerter i Søborg, en koncert for den i Søborg og Omegns liggende sikringsstyrkers mandskab samt deres kvarterværter og disses hustruer. Bl.a. deltager Nordfrontens Musikkorps under ledelse af musikdirektør Schiøler".

Det indkvarterede mandskab på Tinghøj Batteri skulle også holde sig i form og derfor søgte de i juni 1915 om "tilladelse til at benytte Søborg Skoles sportsplads sammen med Søborg Idrætsforening

Rationeringsmærker til petroleum fra 1919.

og Kristelig Forening for unge Mænd. Tilladelsen blev givet, dog først når skolekommissionen var blevet hørt".

Pudsige episoder

Uheld kunne man ikke undgå, dog er det omtalte af mildere karakter, men alvorlig nok til at blive omtalt den 14. juli 1917. "Der blev afholdt øvelse med felttelefonen i Gladsaxe Kommune mellem Bagsværd og Søborg. Under disse øvelser må tråden ikke have været hævet tilstrækkeligt over jorden, for da direktør Winther fra Bagsværd forleden kom kørende på sin motorcykel, kørte han lige mod tråden, der skar en stor flænge tværs foran halsen. Direktør Winther styrtede af motorcyklen og forslog sig samt fik sine klæder ødelagt. Direktør Winther måtte ty ind til betjent Gerløv i Buddinge for at få blodet vasket af og

han forlanger nu 140 kroner i erstatning for sine ødelagte klæder".

Den 22. maj 1915 noteres der under overskriften På Krigsstien "at to vagabonder i beruset tilstand var havnet i Buddinge, hvor de i deres salige tilstand tiltrak sig beboernes og ikke mindst børnenes opmærksomhed, idet de eksercerede midt på gaden, gjorde holdt, honnør, hvil, rør og andre indenfor den ædle krigerstand brugelige øvelser. Forestillingen blev dog snart afbrudt af politiet og de to herrer forsætter nu de militære øvelser på Stolpegården".

På Slangerupbanens generalforsamling i september 1916 fortælles det, "at det er lykkedes atter i år at skaffe aktionærerne 4% i udbytte, hvilket ikke er ret meget, når man regner med den stærke soldatertrafik på banen". De fleste passagerer stod af i Bagsværd, nemlig 103.866 personer. Lidt længere nede på listen kommer Buddinge med 32.753 personer.

Rationering

Allerede den 7. august 1914 vedtog Rigsdagen den såkaldte Augustlov. Hermed fik indenrigsministeren bemyndigelse til at regulere priserne på levnedsmidler og andre fornødenheder, samt om nødvendigt at foretage udførselsstop og lade staten overtage varer med fuld erstatning. Til administrationen af Augustloven nedsatte regeringen Den overordentlige Kommission, oftest kaldet Prisreguleringskommissionen, hvori der bl.a. sad repræsentanter for de vigtigste erhvervsorganisationer. I de følgende år gennemførte kommissionen reguleringer på talrige områder f.eks. i form af maksimalpriser på brød og brødkorn, rationering af sukker og andre varer, indgreb over for huslejestigninger, ekstraordinær hjælp til arbejdsløse osv. For den danske befolkning blev 1. verdenskrig -

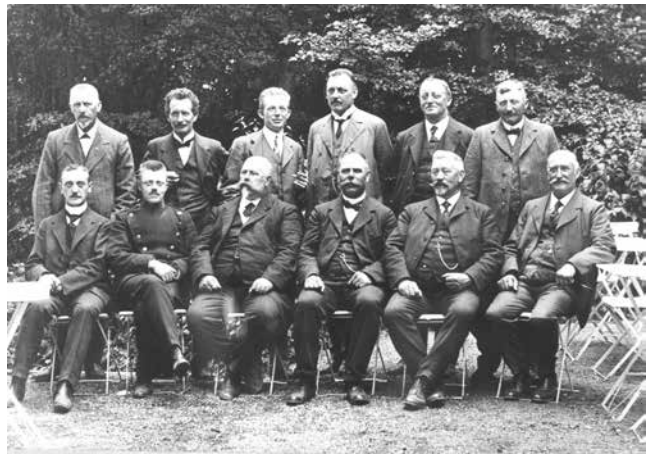

Sognerådet 1913-1917.

trods nok så mange reguleringer - nogle år med dyrtid og faldende reallønninger, med rationeringer og afsavn.

Uden mad og drikke...

På sognerådsmødet i oktober 1914 kom de første restriktioner. Der blev meddelt, "at der var indført forbud mod at bruge rug og hvede til spiritusfremstilling".
I november 1914 kom de næste forbud som gjaldt "rug og hvede, der ikke måtte anvendes til fodring, tærsket såvel som utærsket. Dog var 3% undtaget. Solgtes kornet, skulle der indhentes en erklæring fra køberen på, at kornet ikke ville blive anvendt i strid med nærværende forbud". Der sluttes med følgende advarsel: "Overtrædelse af forbudet, der er udstedt for at sikre befolkningen de nødvendige brødkorn, straffes med bøde fra 5 til 10.000 kroner eller fængsel".

Først den 3. marts 1916 står der atter nyt i avisen. Der fortælles "at salget af kartofler gav kommunen et underskud på 279 kroner og 81 øre, hvilket

beløb amtsrådet gav tilladelse til at udrede af kommunekassen". I juni 1916 kommer der mere nyt i aviserne. På sognerådsmødet meddeles der, at "forbudet mod opfodring af rug og hvede på ny gælder i sit fulde omfang, da landet ellers let kan komme til at mangle brødkorn. De allerede givne tilladelser sættes ud af kraft og opfodring af rug og hvede, som ikke kan anvendes til brødkorn, må kun finde sted efter tilladelse fra den kommunale prisreguleringskommission". Denne restriktion ender med at gælde til krigens slutning.
I november 1917 er der mangel på smør. "Der var tildelt 1/4 kilo pr. person, men efter at have stået i kø over længere tid foran de handlende, måtte man forlade valpladsen med uforrettet sag". I februar 1918 er der "udlevering af ernæringskort på kommunens tre skoler samt fra kommunekontoret i Buddinge. Der bemærkes, at rationeringskort ikke udleveres til militærpersoner, idet disse får kort udleveret ved armeintendanturens foranstaltning".

Det må ikke have været let at overleve, for i april 1918 fortælles det, at "juni bliver den mest flæske- og kødfattige måned vi endnu har oplevet

Kolonihave i Søborg.

herhjemme, og der må regnes med minimale leveringer sommeren over". Næste oplysning er heldigvis positiv. "Personer over 60 år, som i marts har fået kaffemærker, ved henvendelse på kommunens kontor i Buddinge vil kunne få udleveret et ekstra kaffemærke for april måned".

Hvad husmødre bør vide

Men det skulle hurtigt blive værre. I maj måned står der under overskriften "Hvad husmødre bør vide" en længere artikel om leveringssituationen af fødevarer. "Da der er kommet overskud på 32.000 ton brødkorn, vil der ikke blive foretaget indskrænkninger på det punkt. Der vil komme 200 ton danske havregryn på markedet, i stedet for de tidligere leverede amerikanske, som opkøbtes på få hænder". Ris og sago findes der kun i meget små mængder. Der er vanskeligheder med kødordningen. "Trods den voksende kødmangel bliver der ikke kødløse dage. I stedet vil der sikkert blive indført rabatmærker, der afleveres som delvis betaling for oksekød. Der har været forhandlinger med norske og svenske delegerede om en forøget eksport af kartofler, kålrabi, gulerødder etc.", som der åbenbart er nok af.

Alternativt tøj

Under overskriften "Ulden" i vore moser", bringes der i maj 1918 en længere artikel om udnyttelse af tørvefibre i tekstilindustrien. Bortset fra at der var tørvemoser i Gladsaxe, har indlægget ikke noget med rationeringen at gøre, men fortæller alligevel noget om, hvor desperat situationen var på det tidspunkt.

En professor Sellergren ved Tekniska Høgskolen i Stockholm havde "taget sagen op til en indgående undersøgelse, og denne har givet sådanne resultater, at der er dannet et aktieselskab under navn "Fiberuld", som man i Sverige benævner det nye materiale".

Tanken var at ideen skulle sprede sig Danmark, så at alle materialer ved tørvegravningen kunne anvendes. "Ved forsøgene er der af ren tørveuld ved vævning fremstillet måtter, tæppestoffer osv. i forskellige farver, mens der med iblanding af 10% fæhår fremstilles f.eks. de fortræffeligste "filtsåler" til anvendelse i fodtøj".

Buddinge Skole hvor kommunen havde kontor.

Hensyn til de ældre

I februar 1918 uddeles der rabatmærker for februar og marts måned, "som kan benyttes ved indkøb af rugbrød, smør og mælk".
De ældre medborgere kunne glæde sig. For sognerådet besluttede på mødet den 12. marts 1918 at "personer, der er over 60 år og som ikke hører til en husstand, hvor der findes børn, ved henvendelse på kommunens kontor i Buddinge vil kunne få udleveret blanket til ansøgning om ekstra kaffemærke for marts måned."

I juni måned 1918 står, at "alt tyder på, at juni må-

Edith Jørgensen med sin gris i Bagsværd.

ned bliver den mest flæske- og kødfattige måned, vi endnu har oplevet herhjemme". Artiklen afsluttes med "for resten af sommermånederne må vi fremdeles regne med minimale flæsketilførsler, men det lidet der kommer frem, fordeles efter meget bestemte regler, for der er desværre foreløbig ikke mere at dele ud af".

Handel under bordet

At der også kunne være knaphed på en ting som sygarn, fremgår af et læserbrev i juli 1918. "To piger havde henvendt sig hos manufakturhandler Petersen i Søborg for at købe nogle ruller sygarn. Mens den ene fik udleveret tre ruller, fik min datter det svar, at hun kunne slet ingen ruller få, fordi han ikke kendte min datter skønt hun opgav hvor hun boede, men forlangte at hendes moder skulle komme...." Det må vist være det som går under betegnelsen bukkevarer.

Et værre svineri

Noget af det sidste der kan læses om er i juli 1918 hvor vi finder overskriften "Vi skal alle være svine-

opdrættere". "For at bøde på flæskemangelen har ernæringsrådet truffet den beslutning, at husstande, der ellers ikke driver svineavl, får tilladelse og hjælp til at opfede et svin af en slagtevægt på mindst 60 kg. Enhver sådan husstand vil kunne få et tilskud af svinemel af 150 á 200 kg eller andet kraftfoder af mindst samme næringsværdi til hjælp ved opfedningen. Tilskuddet af kraftfoder kan ydes til husstande på mindst 3 personer, der er bosiddende på landet samt endvidere tilsvarende husstande i byerne, for så vidt at de lever under sådanne forhold, at svineopdræt er mulig." Artiklen forsætter over to spalter om alle de rettigheder man får og ikke mindst de pligter der følger med ved avl af egen gris.

Det lyder næsten for godt til at være sandt og i august 1918 kan man læse, at det ikke helt gik efter planen. "Ved sognerådsmødets slutning i mandags udtalte hr. Th. Olsen, at han af ernæringsrådets kontor var bleven gjort opmærksom på , at der kun ville blive udleveret foder til 112 grise for Gladsaxe Kommunes vedkommende, og der var allerede indkommen ca. 250 grise. Da disse ansøgere allerede har købt sig en pattegris, men ikke får tilstrækkeligt foder til den, er der ikke andet at gøre end at slagte den." Så overskriften "Et skæbnesvangert fejltrin" er ikke helt forkert.

Brændsel

Vi skal helt hen til september 1915 for at høre om problemer med brændselsforsyningen. Da står der i et referat i Søborg Avis fra Gladsaxe Sognegårds møde den 25. august 1915, at "fra indenrigsministeriet meddeltes, at skovriderne i statsskovene vare instrueret om fortrinsvis at lade kommunerne få brænde til en forholdsvis billig pris. Formanden mente, at dette burde bringes til beboernes kundskab og foreslog derfor at avertere derom, hvilket vedtoges. Brændet vil sandsynligvis koste 4 à 4½ kr. pr. rummeter knippel bøgebrænde".

Men ikke alle havde nået at få brændsel i hus inden vinteren kom. Ikke alene fordi der var mangel på det, men også fordi dyrtiden slugte alt, så det blev et prisspørgsmål. Det fremgår af en artikel fra den 9. oktober 1915. Her foreslås der "mon ikke staten kunne skaffe kvarterværterne brændsel – enten helt gratis – en portion, der kunne dække over det beløb som medgår til opvarmning af de stuer, der overlades militæret til indkvartering. Staten kunne foreskrive en ladning koks eller kul – hvis grosserne da ikke skulle have så meget magt, at de kan hindre staten i at udføre denne plan – og så lade alle de militære heste og vogne køre det ud til kvarterværterne".

"Indenrigsministeriet har gennem den overordentlige kommission af 1914 udsendt opfordring til sognerådene om at fremme forøgelsen af tørv, udnytte de værende arealer og erhvervelse af ny. I skrivelsen motiveres, at med de nuværende priser på kul vil tørv være et meget billigt brændselsmateriale". Artiklen fortsætter med, at "A. Jensen i Bagsværd oplyste, at der i Bagsværd var mindst 100 tønder land med tørvejord. Det kniber med at få folk til at skære tørven".

I juni 1916 kan der læses om opstarten til tørveproduktion. "Gennem Det danske Hedeselskab har Indenrigsministeriet tilstillet sognerådet en opfordring til at interessere sig for fremstillingen af tørv og eventuel selv leje tørvebund og overtage oparbejdelsen af tørven. Landbrugsministeriet vil eventuel udrede halvdelen af udgifterne til køb af æltemaskiner både til kommunale og private anlæg".

Senere på året kan der læses "at tørvene bliver nu fordelt rundt om i kommunen. Vi har set nogle af dem, de var ganske fortræffelige. Selvfølgelig må man ikke drage sammenligninger mellem dem og

stenkul. Man må huske at det er et brændsel, som kommunalbestyrelsen har fremskaffet for at hjælpe på den øjeblikkelige mangel." Det er interessant at høre, hvorledes formanden for sognerådet på cykel kører helt ud til Farum, Slagslunde osv. for at diskutere med bønderne. "Forleden havde han købt 10.000 tons". Det kan man da sige er at gøre noget for kommunens borgere!

Den 16. juni 1917 bringes en længere artikel om Tørveskæret ved Søborg. Bladet havde aflagt besøg på gårdejer Christensen, Grønnemosegårds Mark, for at se det kommunale tørveskær, "som væsentlig vil komme søborgenserne i hænde, og som i den kommende vinter sikkert vil blive til glæde og hygge i de små hjem herude". Så følger en længere beskrivelse om hvordan tørvene fremstilles og artiklen afsluttes med "efter sigende har hr. Christensen ikke været særlig begejstret for at begynde på tørveskæringen, men nu er arbejdet i fuld gang, og forhåbentlig ser vi snart de svingende fulde vogne fare rundt i kommunen med "vore egne tørv" og så får vi atter god varm mad i stedet for tykmælken."

Mere rationering – flere specielle hensyn

Den 2. september 1916 står der en længere artikel om situationen indenfor fødevarer og brændsel. Der er retningslinjer mod fodring med rug og hvede, salg af rug af ny høst 1916 som brødkorn, om pligten til at oplyse om beholdningen af rug af ældre høst og levering af koks til mindre bemidlede.

I oktober 1916 bekendtgøres det, "at sognerådet for at lette mindre bemidlede beboere i kommunen indkøbet af brændsel for oktober måned har vedtaget, at de i Gladsaxe Kommune boende familieforsørgere og enlige personer med egen husstand, hvis skattepligtige indkomst i 1915 har været 2000 kr. eller mindre, ved henvendelse på kommunens kontor i Buddinge vil kunne få udleveret kort til indkøb af kul og koks". Artiklen afsluttes med "at sognerådet har truffet foranstaltning til at fremskaffe koks til kommunens beboere til november og december måneders forbrug og at nærmere bekendtgørelse og salget og prisen senere vil blive udstedt".

Den 30. oktober 1916 blev der på sognerådsmødet bl.a. meddelt, at "der forelå meddelelse fra kulkontoret om, at der ikke vil kunne skaffes koks fra England, men kun kul og kun i et langt ringere kvantum, end hvad der svarer til det rekvirerede kvantum koks. Efter en omfattende diskussion vedtoges det foreløbig at modtage det kvantum kul, som kan fås, hvilket ikke er stort mere end kommunen selv har brug for til skoler og kirker mm".

Søborg Skole lukkes

I april 1917 fortælles det, at Søborg Skole lukkes delvis grundet mangel på brændsel. "Vi aflagde i torsdags morges et besøg i Søborg Skole, dels for at gøre nogle betragtninger over de derboende husvildes beboelsesforhold, nu da skolen har meldt pas i flere dage på grund af kulmangel, og børnene blev sendt hjem".

Journalisten bliver vist rundt på skolen af skoleinspektør Vedsmand, der fortæller om problemerne med at holde varmen, både for eleverne og de husvilde, som bor i skolens gymnastiksal. Der fortælles bl.a. om en familie, der har boet i Søborg i ca. 10 år, der har 6 børn og som bor i gymnastiksalen, "hvor et stort brædeskillerum er opslået tværs gennem salen. Et lille barn lukker os ind, og dets moder viser sig i døren til det rum, der skal gælde for daglig-, spise- og soveværelse samt køkken, en

Søborg Skoles gymnastiksal nogle år senere, i 1935.

just ikke behagelig sammensætning".

Vedsmand fortæller videre at "den store gymnastiksal kan ikke, selvom vi havde brændsel, opvarmes ordentligt, da varmeapparatet ikke dur, men maden koges på det store komfur, som soldaterne brugte".

Totalt kaos

En anden mangelvare var petroleum, som bl.a. blev brugt til opvarmning og belysning de steder, som ikke havde strøm indlagt. Den 19. maj 1917 fortælles det om de forskrifter om hvordan den skal fordeles til de forskellige forbrugere". Formanden omtalte den forhastede måde, hvorpå man fra statens side havde sat hele kortsystemet i gang. Den dag, da folk stormede kommunekontoret havde man kun modtaget 30 blanketter til uddeling, hvorfor folk måtte gå hjem med uforrettet sag. Vi rekvirerede derefter 2000; den dag var værre end den værste trængselsperiode ved valg, og her var det væsentligt kvinder, hvoraf flere sprang ud af vinduerne. Jeg har ringet til petroleumsdepotet og opgav, at vi skulle have 3000 liter om ugen; men de svarede, at jeg vist ikke rigtig var ved hægterne. Sidste uge fik vi 1000 liter, men vi må dette gang op på 1500 liter, da særlig Søborg er afskåret fra andet brændsel og man heller ikke som nu som før, kan hente petroleum i København hos sin gamle købmand, hvilket mange har gjort".

Den 21. juli 1917 klages der over, at staten endnu ikke har udbetalt kommunen dyrtidstillægget for 1915 og "vi nu snart er ved slutningen af 1917".

Til den bitre ende

Afslutningsvis kommer her et indlæg fra Søborg Avis, dateret marts 1918 under overskriften "Salpeter – for brød".

"Atter foretages en indskrænkning i vore i forvejen små rationer, idet Norge nu skal have en del brød imod at vi får salpeter. Det vil sikkert blive et af de værste punkter i hele ernæringslivet. Hvad har man haft at byde den fattige og mindre bemidlede andet end tilstrækkeligt brød – overalt har husmoderen gjort de kraftigste anstrengelser for dog i det mindste at skaffe det daglige tørre brød til veje. Nu vil man også fratage os dette og så varer det vel ikke længe, førend Danmarks befolkning ligner de ulykkelige heste, hvis benrade vakler rundt på gader og veje. Hvad mon det næste bliver vi skal af med? Bliver det skindet eller skjorten? Hvor mange penge er der ikke øst ud til dyrtidstillæg, udelukkende fordi man udfører vore fødevarer. For hver gang dyrtidstillægget stiger, stiger prisen på vore fornødenheder endnu mere.
Gid snart den ulykkelige krig måtte få ende".

Dette ønske blev opfyldt seks måneder senere, og alt i alt blev krigen set med gladsaxeborgernes øjne en barsk omgang – også selvom Danmark var et neutralt land, og dermed stod udenfor krigen.

TAX på Troldhøj

Odd – Fellow Gården på Bagsværd Hovedgade 210.

Af Jens Fonnesbech, overmester

Denne beretning om Odd – Fellow Gårdens oprindelse og senere etablering som vore dages smukke ramme om Odd – Fellow centret i Bagsværd tager sin begyndelse i året 1902. Dette år udstykkes nemlig det jordareal, som ejendommen i dag ligger på. Jordstykket blev registreret i matriklen som matrikelnummer 6g m.fl. af Bagsværd by, Gladsaxe Sogn. Realregistret fortæller endvidere, at jordstykket blev sat i hartkorn til 5 fjerding kar og 6 1/2 album, et mål der dengang anvendtes som grundlag for ejendomsbeskatningen.
De første ejere var ifølge realregistret (det vi i dag kalder tingbogen) M og G. Nissen, som tillige var ejere af Højgård fra 1895.

I 1905 ønskede den Fynske Dyrlæge Jørgen Frederiksen at nedsætte sig med sin praksis i Bagsværd og d.09.08.1905 købte han den store grund og lod på den i 1906 opføre en stor luksusvilla med tilhørende staldbygning. Staldbygningen anvendtes dels til egne heste og køretøjer og dels til 'de store patienter'.
Man kan stadig se ringene på bygningens ydermur, hvor dyrene blev bundet, ligesom den gamle vandpost også er bevaret.
De murrester som vi i dag kan se på parkeringspladsen mod volden, var endemuren for en række båse, hvori dyrene kunne anbringes.

Ejendommen kaldte han " Tax på Troldhøj ", formentlig fordi ejendommen dengang var omgivet af store Tax–træer og lå på en høj.
Det store fine hus må på dette tidspunkt have vakt nogen opsigt. Det var ikke alle og enhver, der kunne tillade sig at bygge en sådan ejendom.
Dengang lå ejendommen langt ude på landet og

Tax havde oprindeligt facade ud mod Højgårds Allé.

dyrlægen havde en god stor praksis, der strakte sig fra Bagsværd over Gladsaxe og Herlev til Værløse, så han må formodes at magte en ejendom af den størrelse.
I øvrigt blev han en af sognets honoratiores, idet han bl.a. var medlem af sognerådet og sygekassen og sad i den lokale Banks bestyrelse. Jørgen Frederiksen døde i 1933 og den 11.02.1933 overtog hans enke Anna Marie Frederiksen ejendommen.

Den 05.12.1936 sælger Anna Marie Frederiksen ejendommen, der stadig har den oprindelige størrelse til tømrermester C. N. Beck, der var ejer af Holmehus på Skovdiget, for et beløb på kr.42.000.- (ifølge tingbogen) Denne ejer når at igangsætte en udstykning af en række grunde mod Taxvej, inden han sælger ejendommen til Carl Frederik Müller for et beløb på kr. 65.000.- (i følge tingbogen) d. 24.03.1937.

Udstykningen af grundene mod Taxvej færdiggøres og alle er solgt, da 2. verdenskrig bryder ud og dermed også den tyske besættelse af Danmark. Ejendomspriserne falder, og da C.F. Müller sælger ejendommen den 26.11.1941 får han da også min-

dre for den end han gav, idet den nye ejer betaler kr. 55.000.- for den. Den nye ejer er en ældre gårdejer Holger C.C. Andersen, som sammen med sin hustru netop har solgt sin gård i Gladsaxe.
De ældre mennesker har imidlertid nogle alvorlige kuldeproblemer i de hårde krigsvintre, idet det ikke er muligt at få tilstrækkelig med brændsel til at opvarme den store ejendom.
De fleste rum blev i denne periode udsat for frostskader.

I 1944 besluttede Holger Andersen sig til yderligere at sælge jord fra ejendommen og d.02.11.1944 færdiggøres udstykningen af de tre grunde mod Højgårds Alle. Krigen var nu forbi og ejendomspriserne steg betragtelig således, at Holger Andersen med en god fortjeneste den 04.07.1956 kunne sælge ejendommen til Grosserer Flemming Hornung – Petersen for kr. 175.000.- (ifølge tingbogen) Hornung – Petersen drev en handelsvirksomhed med bl.a. en del handel med Polen. Ifølge naboerne havde han også i en periode en hundekennel, hvilket skulle have givet ham en del klager over hundenes gøen. Forretningerne gik imidlertid ikke så godt, og den 02.04.1958 erklæres han konkurs og ejendommen indgår i konkursboet.

En aften i 1958, da Odd – Fellow Foreningen Danevang havde møde, nævnte en broder, at han havde set en ejendom i Bagsværd nemlig Tax på Troldhøj, som havde stået tom nogen tid og var til salg til en rimelig pris fra et konkursbo.
Efter denne oplysning var der to brødre som ikke kunne stå for fristelsen og som efter mødet kørte til Bagsværd for at se ejendommen. Trods snesjap, tynde sko og deraf efterfølgende forkølelse blev de to brødre betaget af ejendommen.
Der blev så afholdt et møde hvor broder Storsire, broder deputeret Storsire og broder Stormarskal deltog.

Der var ikke enighed blandt storlogens embedsmænd om at købe ejendommen, men brødrene fra Foreningen Danevang talte så varmt og ivrigt for tanken, at det alligevel blev besluttet at købe ejendommen.

Som tidligere nævnt indgik ejendommen i et konkursbo, og der afholdtes skiftesamling hos likvidator, som for øvrigt var den senere så kendte landsretssagfører Mogens Glistrup. Her indledes forhandlingerne om købet af ejendommen som endte med at købesummen fastsattes til kr.

Logesalen, der er indrettet i den oprindelige stald til dyrlægeboligen.

Stalden, der i dag rummer logesalen for Odd-Fellow Logen. (Foto: Jens Mortensen)

143.500.- skødet blev skrevet og tinglyst den 17. januar 1959.
Der blev straks frasolgt to grunde mod syd ud mod Bagsværd Hovedgade for 22.000.- pr. stk. således at netto købesummen kom ned på kr. 99.500.- den juridiske side af handlen og den senere ombygning blev overdraget til Mogens Glistrup.
Den 26. februar 1961 var alt imidlertid klar til at broder Storsire kunne indvie bygningerne til ordensbrug. Det flotte Odd – Fellow flag var hejst på den store flagstang og salen her var fyldt med brødre og gæster.

Efter storlogens embedsmænd havde indviet salen, blev der holdt mange smukke taler og givet gaver. Efter frokostpausen gik man over til den højtidelige instituering af den nye loge som blev nr. 80 i rækken af broderloger og fik foreningens navn DANEVANG. Logens embedsmænd blev herefter installeret, således som det altid er i en loge nemlig med en overmester, undermester, sekretær, kasserer, skatmester og den fungerende eksmester.
Ejendommens mange ejere har i årenes løb ændret på ejendommens indvendige udseende. Der er blevet revet vægge ned og andre opført, så den gamle dyrlæge ville næppe, hvis han havde haft mulighed for det, kunne genkende ejendommen, således som den ser ud i dag.

For god ordens skyld skal det med, at i 1979 blev der frasolgt et lille stykke jord til en nabo, nemlig den lille skråning mod øst bag logebygningen.
Senest er opført en ny tilbygning med handicaptoilet og skabe til rekvisitter samt en udgang til det fri.
Hele første salen på villaen rummer en dejlig stor lejlighed som bebos af det af Andelsselskabet ansatte bestyrerpar, som benytter indgangen i midten af bygningen. Herfra fører et smukt trappeparti op til lejligheden.

I øvrigt må vi formode at første salen i sin tid blev brugt til sovegemakker og gæsteværelser.
I den store kælder som går under det meste af villaen findes det store køkken som egentlig altid har været der, men som i dag er moderniseret med ventilation køkkenmaskiner mv. I kælderetagen findes der også en række mindre rum til opbevaring af arkivskab samt et aflukke på fire kvadratmeter, som af Dyrlægen blev brugt til opbevaring af medicin til 'de store patienter'; derudover et mødelokale, kandidatværelse, garderobe, herre- og dametoiletter, skabsgange til rekvisitter osv.

Disse rum har i sin tid sikkert været anvendt som værelser til datidens tjenestefolk. Endvidere eksisterer stadig den gamle spændende vindeltrappe som fører fra kælderen via stueetagen op til første sal.

I stueetagen, hvor de tidligere ejere havde opholdsstuer, ligger i dag det store selskabslokale, som kaldes "Den Gyldne Salon", hvor der hver mandag efter logemødet indtages middag.
Bygningen er af Gladsaxe Kommune erklæret for bevaringsværdig.

(Foto: Jens Mortensen)

Gladsaxe Kommune holdt i september 1975 kulturfestival under mottoet 'Glade dage i Gladsaxe'.Ved den lejlighed blev den netop fredede og restaurerede Alderhvile Slotsruin 'genindviet'.
Fra venstre er det fhv. kulturminister Kresten Helveg Petersen, Arne Hermann, borgmester Tove Smidth og initiativtageren Ib Spang Olsen. (Foto: Gladsaxe Bladet).

Tvesind og frisind

Lokalhistorikeren, der har sat sit præg på adskillige foreninger såvel i kommunen som udenfor, gør status over et langt og aktivt liv med indflydelse på miljø, internationalt samarbejde og ikke mindst lokalhistorie.

Af Arne J. Hermann

Jeg blev født d. 28. oktober 1930 i et rækkehus i Grøndalskvarteret. Postdistriktet var Brønshøj, og området tilhørte da også det oprindelige Brønshøj bylag, der strakte sig fra kirken og mosen i nord til Frederiksberggrænsen ved Grøndalsåen - nu parallelt med S-banen - i syd.
Mine forældre havde mødt hinanden på universitetet, hvor de begge studerede til cand.mag. i fransk, tysk og latin. Begge var også engagerede i Det radikale Venstre, og var delegerede til den sagnomspundne ungdomskongres i 1921 på Christiansborg for 'Folkeforsoning, demokrati og Folkeforbundet' (datidens FN). Initiativtageren, den radikale Hermod Lannung, var ung stud. jur., blev senere landsretssagfører, medlem af Landsting, Folketing, Borgerrepræsentationen, og FN-politiker.
Han var i mere end 40 år formand for Det radikale Venstres internationale udvalg, hvor jeg efterfulgte ham på formandsposten i 1973.
Som skik var, holdt min mor op på universitetet og tog den kortere faglærereksamen i fransk og tysk. Den kvalificerede til at undervise og føre op til mellemskole-, real- og præliminæreksamen. Men hun brugte aldrig sin uddannelse.
Som nybagt kandidat i 1926, hvor der var stor arbejdsløshed blandt cand.mag.'er, fik min far en stilling som adjunkt ved Herning Gymnasium. Men begge var indfødte københavnere, og da min far tillige syslede med videnskabelige emner,

var drømmen for begge, at min far fik embede i Hovedstaden. Det lykkedes i 1930, hvor han kom til Efterslægtsselskabets Gymnasium, som i 1941 flyttede til nye bygninger i Utterslev, hvor min far underviste til sin død i 1968.

Midterbarn

I Herning blev min storebror Klaus født i 1928, og som skik var i de kredse, stilede man mod to børn - et af hvert køn - med ca. to års mellemrum. Skuffelsen var stor, da jeg gjorde min entre fra moders skød, og viste sig at være nok en dreng! Min mor var - som jeg selv blev det - en gemmenatur, og i en stak lykønskningsbreve, hun har bevaret fra min fødsel - smukt omviklet med lyseblåt silkebånd, er det evige tema: Tillykke med den lille ny - MEN det var kedeligt, at det ikke blev den lille prinsesse guldhår, I sådan havde glædet jer til.

Så gik der fem år - og i 1935 kom den lille yndige

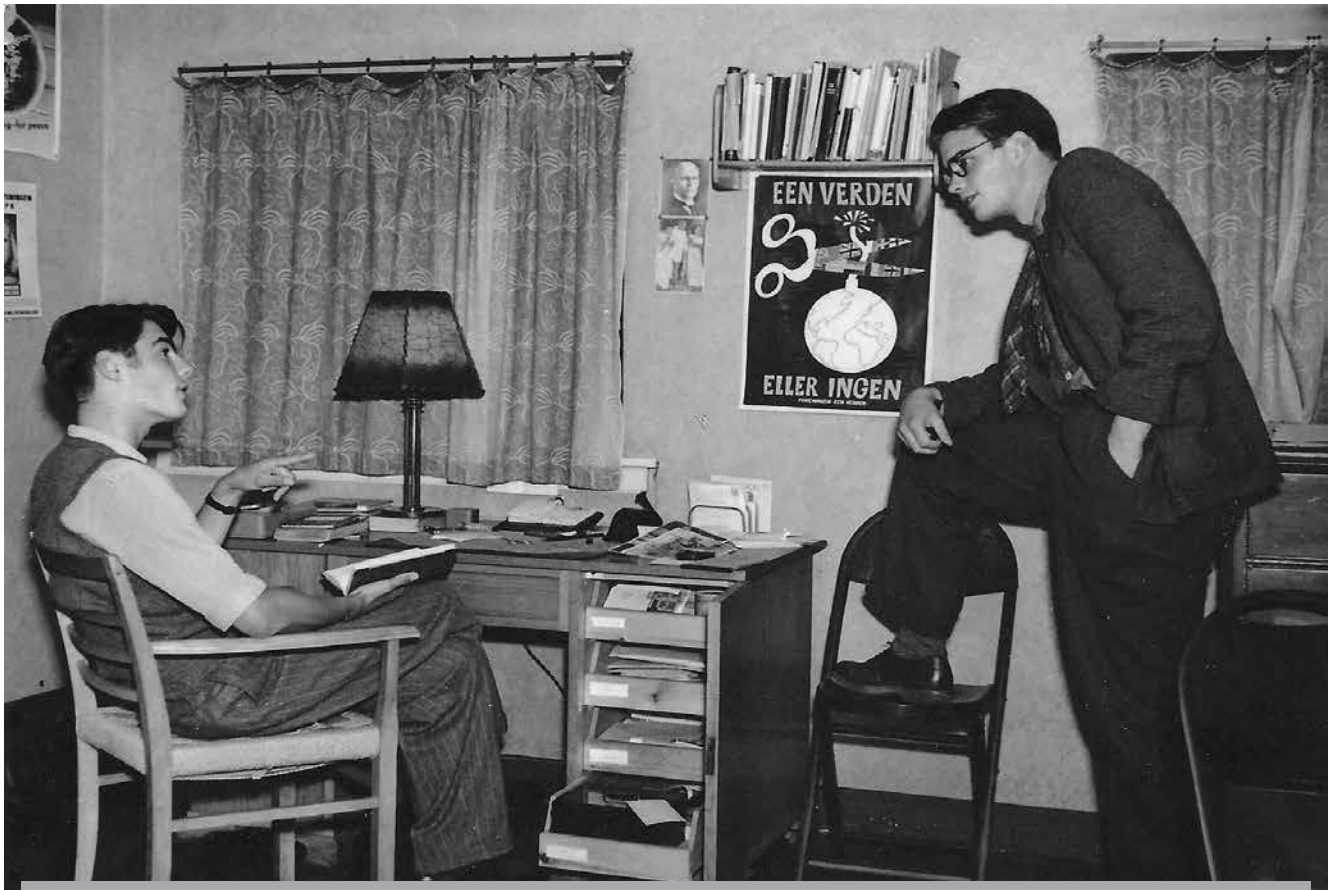

Min storebror Klaus (t.h.) og Arne selv i det fælles værelse på Klokkestien i 1948. Man ser bl.a. plakater fra Een Verden, Fredsvenners hjælpearbejde og FN samt idolbilleder af P. Much og Mahatma Ghandi. (Privat foto).

søster til verden. Og så havde vi den klassiske trekant: Den store og kloge storebror, der var morforældrenes yndling, og den kønne, lille og livlige pige, som blev forældrenes og især faderens nr. 1. Og hvem blev så tilbage? Midterbarnet Arne, som blot var i vejen. Det kan man læse om i enhver psykologisk håndbog for hvermand. Og det kom jeg så til at leve med resten af århundredet.

Katrinedal skole

Der var netop bygget en meget smuk skole på Vanløse Alle, hvor jeg gik i underskolen. Her var min mor aktiv i forældreråd og skolenævn - udpeget af de radikale i Københavns Borgerrepræsentation.
Inspektøren, Margrethe Pedersen, ser jeg tydeligt for mig i den store aula, en lille spinkel dame, der tillige var radikalt medlem af Borgerrepræsentationen, lærebogsforfatter og en anset pædagog.
Jeg ser for mig, hvordan hun fortalte om Østrigs skæbne i 1938 i forbindelse med besøg af en østrigsk pædagog, om 9. april 1940, om Staunings død, om sympatiaktionerne for Finland, der brutalt blev overfaldet af Sovjet, om de mange skandinaviske kulturfremstød, Norges fortvivlede situation, fejringen af Jyske Lovs 700-årsdag 1941 og meget mere.

Katrinedal skole kom i hele landets søgelys, da en ny kvindelig inspektør, Inger Merete Nordentoft meddelte, at hun var gravid, men at faderen skulle holdes udenfor. Det var i den kolde krigs tid, og frk. Nordentoft, der var medlem af Folketinget for kommunisterne, blev udsat for en voldsom landsækkende mediestorm og måtte opleve, at et ophidset Folketing med stor ildhu og fanatisme diskuterede hendes ufødte barn. Det trak op til en afskedigelse.
Konflikten blev løst på god radikal forhandlingsvis, som begge parter kunne leve med. Og her spillede min mor en nøglerolle.

Metropolitanskolen

I mellemskolen og gymnasiet gik jeg fra 1942-1949 på Metropolitanskolen, der få år forinden var flyttet til Nørrebro - mellem Jagtvej og Rantzausgade. Vi blev fra første dag fyldt med præk om, hvor stort et privilegium det var, at vi netop var blevet optaget her. Det var landets ældste og fineste gymnasieskole - oprindeligt tilknyttet Vor Frue Kirke. Men det fornemme og frygtindgydende blev hurtigt afsløret. vi var ikke elever men 'disciple', og mange af lærerne var af den hårdtslående type, andre af den militaristiske type - især gymnastiklærerne, mens atter andre så affældige, at de dels ofte faldt i søvn i timerne dels havde svært ved at klare undervisningen uden en slidt oldgammel lærebog i hånden. En historielærer gav lektie for, og næste time skulle en elev - stående ved sin pult nøje aflire det, der stod i lærebogen. Få hørte efter, og da slet ikke læreren, som blot utålmodigt sagde: Videre! - Ikke noget med spørgsmål, perspektivering, baggrundsstof, vurdering eller diskussion. Søvndyssende og uinspirerende.

Værst var tysklæreren, som var kendt landet over som den mest dovne og samvittighedsløse gymnasielærer, som imidlertid besad en vis charme og havde et snakketøj, som det ikke var svært at få sat i gang. Og så væltede det ud med alle hans fine bekendtskaber i åndernes verden og hans bedrifter under første verdenskrig.
Når han endelig engagerede sig, var det i forbindelse med skolekomedien. I det daglige i både mellemskolen og gymnasiet mødte han konsekvent op uden nogen form for forberedelse - uden lærebog, notater eller andet materiale. Aldeles tomhændet og første replik var altid: Lån mig lige en bog - hvor

er vi kommet til? Og så improviserede han løs om løst og fast - mest løst.

Universitetet

Meget opfindsomt gik jeg som min far den lige vej fra gymnasium til universitet og derfra via pædagogikum til undervisning - i de første år på Akademisk Studenterkursus og fra 1964 på Gammel Hellerup Gymnasium.
Der var ikke noget 'fjumreår', Statens Uddannelsesstøtte, fredagsbar, rusture eller noget af den slags. de unge forkælede generationer nu forlyster sig med. Ej heller megen vejledning. Professorerne var nærmest halvguder, utilnærmelige og enerådende.
Økonomisk måtte man klare sig, som man bedst kunne med småjobs (postbud, kontorarbejde, lektiehjælp, undervisning på diverse kurser). Jeg boede gratis hjemme, men måtte selv tjene til tøj, lærebøger, fornøjelser, rejser m.v.
Jeg er ikke noget udpræget akademisk gemyt, og da datidens almægtige professorer mente, at en forudsætning for at undervise i gymnasiet, som cand.mag. uddannelsen var ensidigt rettet mod, var det nødvendigt fx at studere oldengelsk poesi og prosa, flere varianter af middelalderengelsk - foruden og mere relevant sprog- og kulturhistorie samt litteraturhistorie - fra de ældste tider til nutiden - helt uoverskueligt. Ligeså på dansk-studiet, hvor der var uhyggeligt stort frafald og høj dumpeprocent.
Altid nagedes man af dårlig samvittighed, fordi alt var så frit og uplanlagt. Studievejledere var ikke opfundet. Man måtte klare sig selv.

Det skal tilføjes, at af de halvt hundrede studerende, der startede i 1949, var der kun to, som overholdt studieplanens norm på 6½ år. Den ene fuldt fortjent, og den anden - mig - kun ved lodder og trisser - og ufortjent held.

'Den ene' fortjener omtale her. Det var den jævnaldrende Henning Ehlers Olsen, hvis far var en kendt handlende på Søborg Hovedgade 84, grønthandler Holger Olsen (ved siden af apoteket).
Henning har i Lokalhistorisk Årsskrift fra 1989-91 berettet levende og instruktivt om sin barndom og ungdom i Søborg.
Han var - i modsætning til mig - uhyre flittig og nøjagtig med pensum, noter, aftaler, forelæsninger osv. Vi sad ofte sammen på 'filologisk laboratorium' - som det hed - på Frue Plads, hvor der var læsesal og håndbibliotek. Meget rammende kaldte han mig for 'Svinkator', fordi jeg - alt for ofte - svigtede studierne til fordel for svinkeærinder under alskens påskud - politiske aftaler, statisttjeneste på Det Kgl. Teater, foreningsarbejde, undervisning, stævnemøder o. lign.
Men på et tidspunkt gik det op for mig, at jeg var ved at havne i evighedsstudenternes triste skare, så jeg forsøgte at sætte bremserne i og begrænse 'svinkeriet'. Det var svært.
Jeg har altid haft svært ved at koncentrere mig, og har været tilbøjelig til at sprede mig over en stribe af interesseområder samtidig. Hvilket bl.a. medførte, at jeg aldrig har fået høje karakterer, men holdt mig på det jævne.
I skoletiden, hvor de fleste jævnaldrende dyrkede sport, spejder o. lign., var jeg udenfor. I sport regnedes jeg for en svækling, der altid var den sidste, når der skulle vælges hold. Og spejderne måtte jeg tage afstand fra, da de forskellige korps forekom mig både militaristiske og nationalistiske i 'Gud, konge og fædrelandsstil'.

I stedet dyrkede jeg min medfødte nysgerrighed og lyst til at blande mig i alt, både hjemligt og internationalt, hvilket bl.a. førte til medlemskab af et hav af foreninger, som hurtigt slugte meget af min fritid først og fremmest Radikal Ungdom, hvor jeg blev formand allerede, mens jeg gik i gymnasiet.

Desuden: En Verden, Verdensvenskabsforbundet (World Friendship Association), Foreningen Norden, Aldrig mere krig, FN-forbundet, Fredsvenners hjælpearbejde m.v.

Tvesind

Rent personligt havde jeg - og har vel stadigvæk - et splittet sind, som i tidens løb har skabt mange problemer undervejs.
Jeg har stedse været traditionelt og systemtilpasset tænkende, men sideløbende haft en anarkistisk og oprørsk tendens. Med og mod strømmen på samme tid. Tvesind, som nogle har kaldt det.
Ligeledes rationel og sentimental, national og international, historie og nutid, land og by, natur og kultur, krig og fred, privat og offentlig, jordbunden og flyvsk, let rørt og medrevet parallelt med rationalitet, nærtagende og hårdkogt, polemisk og konfliktsky.

Værnepligt

Efter embedseksamen i januar 1956 fulgte et halvt års pædagogikum (ulønnet) og et helt års værne-

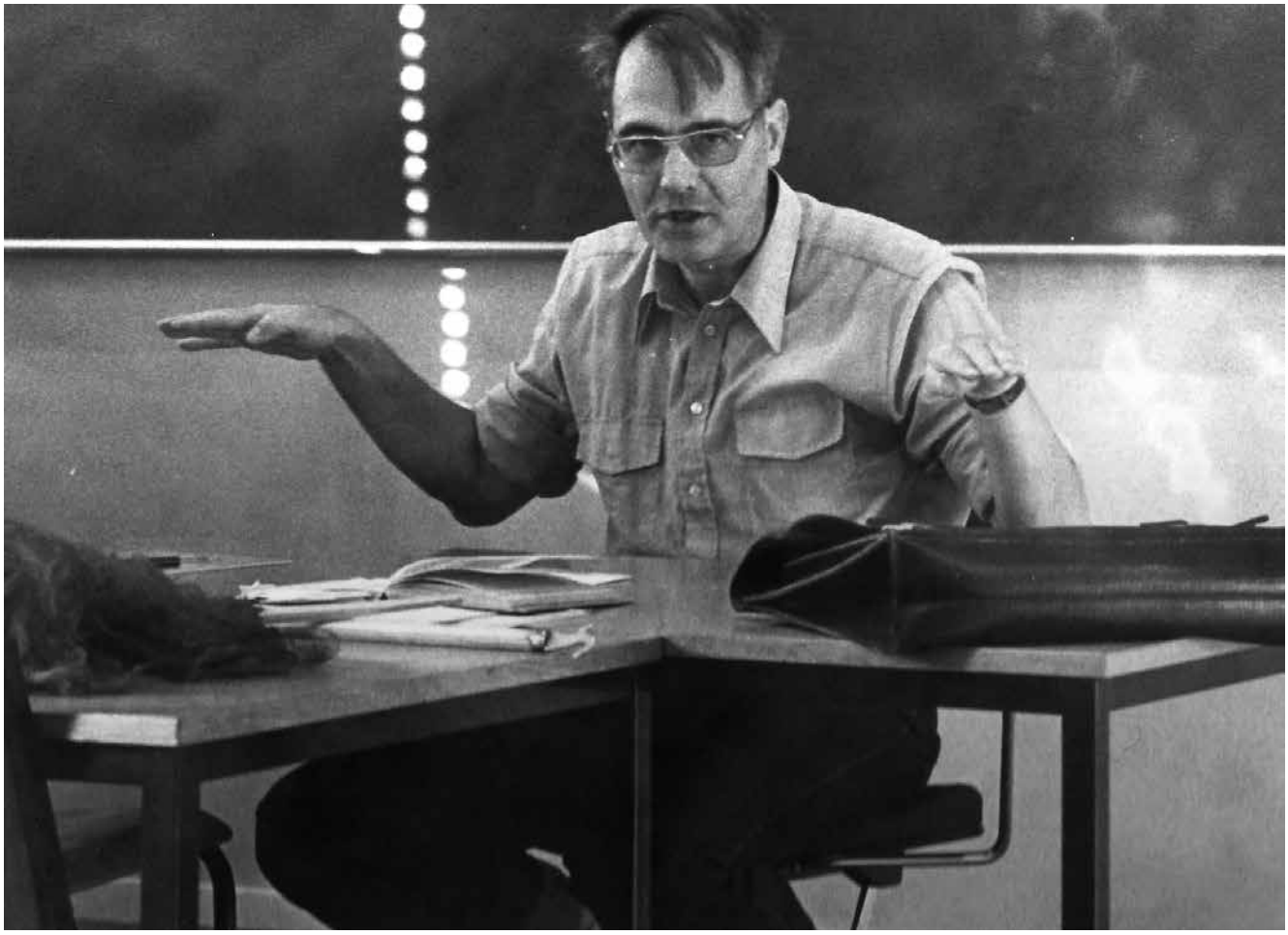

'Gulvlektoren' på Gl. Hellrup Gymnasium underviser for fuld udblæsning. (Privat foto).

pligt i Civilforsvarskorpset. Det første halve år på kasernen ved Frederiksværk var noget af det strengeste, jeg har oplevet.
Som militærnægter var CF-korpset et naturligt valg, da det var 'civilt' - altså uden våben, og så sorterede det under Indenrigsministeriet. Det var en videreførelse af krigstidens CBU-Korps, men havde tilsyneladende overtaget et stort antal mislykkede eksistenser fra den militære bagtrop, som her forsøgte at kompensere ved at benytte alle militarismens brutale unoder på os CF-ere.

Takket være et tilfældighedernes spil blev jeg det sidste halve år afgivet til Forsvarets Velfærdstjeneste i det indre København. Her gjorde jeg en bedre figur, end som 'papsoldat' på kasernen. Chefen for Velfærdstjenesten, den senere forsvarsminister Victor Gram, tilbød mig endda fast ansættelse efter endt tjenestetid.

Men min hu stod til at undervise i mine fag, som jeg brændte for. Allerede mens jeg var værnepligtig i Velfærdstjenesten, fik jeg tilbudt et vikariat på Akademisk Studenterkursus (ASK), hvor jeg nød den uformelle og lidt anarkistiske stil. Her blev jeg fast ansat i 1957.

Huskøb

Jeg var blevet gift med Ulla, som jeg havde mødt i Radikal Ungdom. Hun studerede også til cand. mag. (nu scient.) i naturfag, men udnyttede aldrig sin eksamen (hvis resultat lå ikke så lidt over mit). En dag på lærerværelset på ASK snakkede vi om huskøb, og en kollega fortalte, at han havde kikket på nogle rækkehuse ved Utterslev Mose på Søborg-siden, som så lovende ud.
Han var nu ikke selv interesseret, så jeg fik prospektet med hjem. Her blev Ulla fyr og flamme og sagde straks: "Lad os cykle derud"!
Hun blev begejstret og erklærede straks kategorisk: "Det hus vil jeg have"! Da jeg måtte påpege livets realiteter - fx pengene, erklærede fruen frejdigt: "Det må du finde ud af, du har jo altid sat penge i Sparekassen"!
Puha, for et impulskøb! Vi flyttede ind i enderækkehuset på Lauggårds Vænge nr. 36 i oktober 1957. Vi fortrød aldrig købet, men da vi efterhånden fik to børn, skulle der mange overtimer til for at få det til at løbe rundt. Ulla døde i 1995, og jeg måtte opgive huset og haven i 2012 på grund af alderens gebrækkeligheder. 55 år! Jeg savner Lauggårds Vænge hver eneste dag.

Foruden dag- og aftenhold på ASK havde jeg timer på Universitetet (dansk for udlændinge), Københavns Aftenseminarium, AOF, hvor jeg startede som lærer i 1950 og således kom til at undervise i præcis 50 år - til år 2000, hvor jeg blev 70 og dermed faldt for aldersgrænsen.

Gl. Hellerup Gymnasium

I 1964 fik jeg embede på Gammel Hellerup Gymnasium, men fortsatte i nogle år med aftenhold på ASK. Begge arbejdspladser mindes jeg med glæde. Meget forskellige, men dejlige på hver deres måde.
Som nybagt Gladsaxe-borger i 1957, var jeg totalt blank om vor nye kommune. Jeg kendte den kun som et sted, hvor man cyklede igennem til Hareskoven på søndagsudflugt med sine forældre og søskende.
Nu var det så blevet året 1958, hvor en vis Erhard Jacobsen blev borgmester og satte Gladsaxe på landkortet. Blandt landets dengang ca. 1000 borgmestre blev han hurtigt en af de mest kendte - og kontroversielle.
I de første årtier, hvor jeg underviste og rettede opgaver til overflod, var der ikke megen tid til udadvendt engagement, men da jeg i en stor del af min fritid gik tur med barnevogn (den ældste

Den liberale politiker Graham Tope fra venskabsbyen Sutton får gode råd i 1972. Han vinder siden suppleringsvalg til parlament og får tillige sæde i byrådet, hvor han netop har fejret 25 års jubilæum. (Privat foto).

var født i 1958 og lillebroderen kom til i 1966) fik jeg hurtigt smag for det lokale.
Disse ture førte mig viden om i kvarteret, og gav anledning til mange iagttagelser og mangen en snak med beboere og andre passanter.
Her startede mit lokalhistoriske engagement.

Samme spor

Der er nogle, der har grinet ad min uopfindsomhed. Jeg tog samme uddannelse som min far (cand.mag.) og fik samme stilling (gymnasielærer, adjunkt og lektor) livet igennem.
Men hvor min far havde videnskabelige ambitioner, skrev doktordisputats 'Den latinske tradition i det førklassiske franske drama' (1941), deltog i professorkonkurrence og søgte rektorater - alt sammen forgæves, så har jeg stedse holdt mig ved jorden. Min far var ikke påfaldende udadvendt og ej heller optaget af det omgivende samfund og dets mennesker. Det var min mor til gengæld og hendes far ligeså.

Radikalt frisind

Og så det politiske: Hvor er det uopfindsomt at traske videre i familiens radikale fodspor. Min morfar var med fra Det radikale Venstres stiftelse i 1905, havde en masse tillidsposter i vælgerforeningerne og var ligesom min mor i årenes løb kandidat ved både folketings- og kommunale valg.
Jeg er vokset op med det misbrugte begreb 'frisind'. Intet er sort eller hvidt. Ingen er bedre end andre, hvad enten det drejer sig om herkomst, klasse, bopæl, race, religion, køn, nationalitet, uddannelse, alder osv.
Man kan godt være både social og liberal, realist og sentimental, international og national.
Grundlæggende er, at man møder sine medmennesker med et åbent sind, tolerance og fordomsfrihed - eller i det mindste prøver på det. Det har jeg prøvet på i al beskedenhed.
Og drømmen var, at alle mennesker opførte sig som fornuftsvæsener, der passede sig selv og ikke forsøgte sig med krig, vold, undertrykkelse, tvang osv. over for deres medmennesker.
Jeg var første gang ude med radikale valgaviser (hele Vanløse Alle) forud for det 'nationale' valg i marts 1943. Ligesom jeg deltog i mine første vælgermøder både i forbindelse med folketings- og kommunalvalget det år.
På partisekretariatet på Christiansborg hjalp jeg til med praktisk arbejde ved valgene i 1945, 1947, og senere havde jeg jævnligt min gang på Christiansborg i partisekretariatet, Radikale Pressebureau (og Snapstinget), hvor jeg drøftede politik med folk fra alle sider.
Fra tid til anden blev jeg bedt om at skrive pjecer, kommentarer, anmeldelser o.l. for partiet.

Lokalpolitik

Efterhånden som der blev mere fritid, begyndte jeg at gå til møder i kommunalbestyrelsen, som

dengang havde mødesal i den oprindelige rådhusfløj vinkelret på hovedgaden og få skridt fra borgmesterkontoret.
Her oplevede jeg mit første sammenstød med bureaukratiet. Kommunaldirektøren, bred, selvsikker og udstrålende magt og med høj cigarføring, delte dagsordener ud til pressens repræsentanter, som havde plads på første række bag en barriere, så menigmand ikke kunne vove sig ind på de udvalgtes enemærker.
Da jeg i al ydmyghed bad om et eksemplar, blev jeg afvist med en bemærkning om, at jeg jo ikke var presserepræsentant. Det var dengang, da de store aviser Politiken, Berlingske og Socialdemokraten altid mødte op og refererede fra kommunalbestyrelsesmøderne.
Her så vi cand.jur. Carl Sørensen for fuld udblæsning. Han havde styret både folkevalgte og den kommunale forvaltning med fast hånd i årtier og bar sit øgenavn 'Kong Carl af Gladsaxe' med rette. Det fik mig til at fare i blækhuset. Jeg skrev direkte til borgmester Erh. Jacobsen, om det ikke var naturligt, at almindelige borgere fik lov til at kigge med i dagsordenen på et åbent møde.

Stor var min forbavselse, da borgmesteren efter få dage svarede positivt: "Tak for Deres forslag. Jeg skal straks forelægge det i Kasse- og regnskabsudvalget (i dag Økonomiudvalget)".
Her blev det vedtaget - og således har det været siden. Stolt var jeg over min første sejr over det træge kommunale bureaukrati.

I tidens løb har jeg skrevet et hav af artikler, læserbreve, kronikker osv. i en masse forskellige blade om politik, undervisning, sprog, historie, litteratur mv., ligesom jeg har holdt ikke så få foredrag rundt om i landet og naturligvis her i lokalsamfundet.
Jeg har sågar holdt foredrag i udlandet i forskellige sammenhænge i England, Skotland, Irland, Sverige og Tyskland.
Jeg blev beskyldt for 'skrivekløe', men er der noget forkert i at tage stilling og forsøge at få andre til at interessere sig for, hvad man har på hjerte? Flere gange har jeg oplevet, at bladredaktører har ringet og spurgt, hvorfor jeg ikke oftere sendte noget til dem. De ville gerne høre fra en 'fornuftig radikal'! - Det sagde de ikke forgæves.

Men en gang gik det galt. Jeg havde i det radikale medlemsblad, som var et lille, beskedent duplikeret blad, der kun udkom i ca. 100 eksemplarer, skrevet et indlæg om Erh. Jacobsen og en lille 'sag', som af uransagelige grunde kom til Ekstrabladet og blev slået stort op. Jeg havde udtrykt mig flabet og brugt overskriften 'Borgmesterluskeri'.
Det skulle jeg aldrig have gjort. Erh. Jacobsen overreagerede helt hysterisk og fik kommunalbestyrelsen til at vedtage at anlægge injuriesag efter en timelang debat - eller mundhuggeri - om min formulering. Juridiske rådgivere fik ham til at trække i land og opgive sagen kort efter. Men i følge kyndige er det aldrig før sket, at en kommunalbestyrelse har vedtaget at føre sag mod en borger for injurier.

Senere kom vi på fin fod, bl.a. i forbindelse med Aldershvile-sagen, hvor Erh. Jacobsen med snedighed og vistnok tvivlsomme metoder fik banet vejen for, at vi i bevaringskomiteen fik ruinen fredet og dermed reddet fra to kommunalbestyrelses destruktive beslutninger.
Også i skoledebatten fik vi et fint forhold, hvilket bl.a. medførte, at jeg var taler ved flere konferencer arrangeret af Centrum-Demokraterne, og ved partiets stiftelse fik tilbudt en 'sikker' plads i Folketinget og løfte om at blive partiets uddannelsespolitiske ordfører.

Arne Hermann i egenskab af formand for Miljøforeningen håbede til det sidste på redde såvel Bagsværd Kro som Alf Glæsels købmandsforretning så blot noget af landsbymiljøet blev bevaret. Det lykkedes ikke. Bagsværd bymidte blev smadret. (Foto: Gladsaxe Bladet).

Det sagde jeg nej tak til. (Jeg måtte ikke for min moder!)

Gulvlektor

Mit engagement i min undervisning i de to fag engelsk og dansk har aldrig ført mig ind i faglige foreninger eller drømme om avancement.
Jeg har altid været glad for at være gymnasielærer 'på gulvet', hvor samværet med eleverne stedse har været det primære.
Mit engagement i den offentlige debat om forfladigelsen af især faget dansk førte bl.a. til, at jeg blev opfordret til at være med til at stifte Modersmål-Selskabet.

Det var et spændende initiativ, hvor jeg var med til at skrive årbøger, redigere medlemsbladet, foruden en del foredrag rundt om i landet på højskoler, i klubber, kirker osv. med titlen 'Et lille sprog i den store verden'.
Her var jeg med i bestyrelsen i en snes år og i en del af tiden som næstformand.

Da Europahøjskolen på Møn blev stiftet i 1976, blev jeg også opfordret til at være med i repræsentantskabet, forretningsudvalg og til slut formand. Desværre gik skolen rabundus kort efter min fratræden,hvor jeg blev kuppet, fordi jeg fulgte ministeriets advarsel om lukning på grund af uorden i regnskaberne.

Tre 'søjlehelgener' fra skolenævnet, Freddy Hilstrøm, AH og Liv Olsen, to modepædagoger i tidens stil med langt hår, fuldskæg, bondekjorter og fodformssandaler samt inspektør Bent Bertelsen. Betonpiloteringspælene var sat, men byggeriet af Dag Hammarskjöld Skolen standset. Senere opstod der skimmelsvamp i bygningen - ikke overraskende. (Privat foto).

Både på højskolen og på udlandskurser i Irland og England var jeg aktiv som leder og foredragsholder. Jeg fik nok at bestille, da jeg letsindigt i forbindelse med et internationalt Grundtvigseminar påtog mig at holde et foredrag på engelsk om 'Grundtvig og England'.
Ved flere lejligheder blev jeg udnævnt til Irlandsspecialist, og rejste med højskolegrupper til Irland, hvor jeg holdt foredrag om historie og litteratur.

Skolenævn

Da vor ældste søn kom på Kennedyskolen ved starten i 1966 (den lå ved Høje Gladsaxe og kom senere til at hedde Høje Gladsaxe Skole og senest er den blevet til Grønnemose Skole) kom jeg i Skolenævnet, hvor jeg sad i to perioder. Den sidste som formand.
Det var en Uriaspost. Dels at kæmpe mod de kommunale myndigheder, som tog alt for let på de ydre rammer, og dels mod en gruppe lærere af værste 68-slags, der havde forslugt sig på frigjort modepædagogik, og tog deres job som ansvarlige undervisere meget let. Skolen gik for at være en 'flipperskole'.
I den offentlige debat tog jeg ofte til orde og høstede ros og ris. Den gang var man 'fagfascist', når man

talte for den faglighed, alle nu hylder - i teorien. Ligeså var man tilhænger af Gestapo-politimetoder, hvis man talte om rygeforbud for elever. Her blev jeg stemt ned af de 'progressive'! - Og hvad ser vi så i dag: Nu er det progressivt med rygeforbud.

Træer

Jeg har altid haft svært ved at holde min mund, når jeg på min vej var stødt på åbenlyse urimeligheder. Således bl.a. ved Aldershvile-aktionen, hvor vi fik ret.
I et brev til kommunen påviste jeg, at der i Gladsaxe var et stort antal veje med betegnelsen 'allé', hvor der ikke var et eneste træ. Som eksempel nævntes Kildebakkegårds Alle, som netop var blevet omlagt og forsynet med brede rabatter.
I kommunalbestyrelsen oplæste borgmesteren et alenlangt svar, tydeligvis forfattet af en skrivebordsteknokrat, som var totalt negativt og nedladende.
Så tilbød vi i Miljøforeningen at forære kommunen nogle 'miljøtræer', som stadig pynter rundt om i gadebilledet.
Og så fandt kommunen selv ud af, at man kunne plante på bl.a. Kildebakkegårds Allé, hvor enhver kan se en masse træer langs vejen i dag.
Og rundt om i kommunen ser vi nu stribevis af

På dette trøstesløse sted ved Kildebakkegårds Allé påstod kommunen, at der ikke kunne plantes træer. Miljøforeningen fik lært dem, at det både var muligt og naturligt. Det kan man ved selvsyn konstatere ved at lægge vejen forbi. (Foto: Gladsaxe Bladet).

eksempler på, at man på rådhuset omsider har fattet budskabet: 'Plant et træ - en voksende glæde'. Mindre held havde vi med aktionen for at redde kroen og købmandsgården i Bagsværd, og ligeledes så vi bulldozere sejre i det gamle Gladsaxe.

Kommunen - det er mig

Danmarks Naturfredningsforening havde oprindeligt ikke en selvstændig lokalkomité i Gladsaxe Kommune.
Vi var sammen med naboerne i Gentofte og Lyngby-Taarbæk. Her kom jeg med i begyndelsen af 1970'erne men følte, at Gladsaxe havde udpræget lavstatus i forhold til storborgerne mod nord og øst. Så fik vi i 1980 vores egen komité, og noget af det første, jeg foreslog, var, at vi fik en oversigt over fredninger i Gladsaxe Kommune.
Storartet ide! - gør det selv, var beskeden.

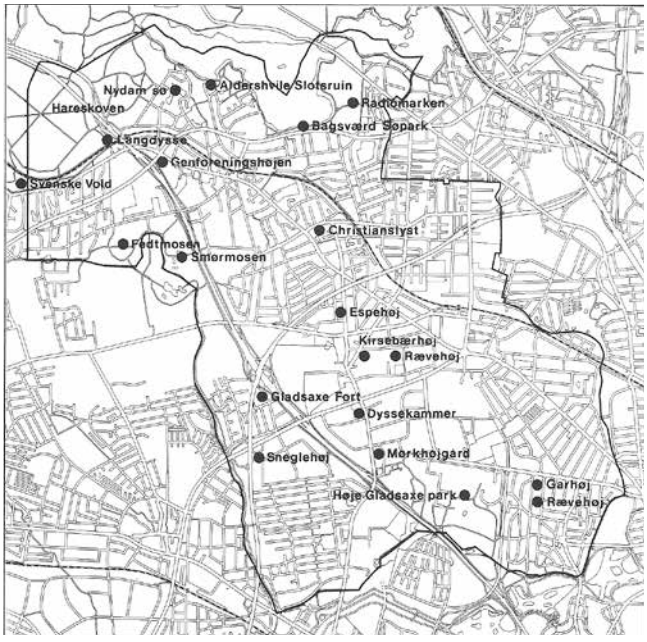

Oversigten over fredninger i kommunen, som blev offentliggjort i Lokalhistorisk Årbog 1985-86, var den første samlede oversigt over fortidsminder samt bygnings- og naturfredninger.

Mange steder i Tyskland har de en Hermannstrasse opkaldt efter den keruskerfyrste, der standsede romernes fremtrængen i år 7. Her får AH overrakt et ægte gadeskilt i emalje af en repræsentant fra venskabsbyen Minden. (Privat foto).

Det var noget af en opgave, da hverken kommunen, eller Naturfredningsforeningen havde noget samlet materiale. Men stykvis fik jeg styr på stoffet - især med hjælp fra de forskellige statslige styrelser for bygnings-, natur- og historiske fredninger.
Lidt speciel blev min situation, da Gladsaxe Kommune valgte mig til Fredningsnævnet som stedfortræder for en socialdemokrat. I de tre årtier, jeg bestred denne post, var jeg en del af tiden også næstformand i Naturfredningsforeningen.
Der var kun tre medlemmer i nævnet: En dommer, én repræsentant fra amtet og én fra kommunen. De få gange, jeg var indkaldt, var det en sælsom oplevelse, når dommeren spurgte: "Og hvad mener så kommunen?" (Jeg sendte en tanke til den rædsomme 'solkonge' i Frankrig, der hævdede, at "Staten, det er mig!"
Her var kommunen for en gangs skyld 'lille mig'. Jeg stemte altid konsekvent for naturen. Naturligvis.

Internationalt venskab

Jeg har altid følt mig som internationalist, været fascineret af udenlandske landskaber, kultur, sprog osv. Det førte mig bl.a. til WFA (Verdens-Venskabs-Forbundet) med mange pennevenner og senere kom jeg til at arrangere rejser for de radikale, Venskabsforeningen, Gladsaxebladet, skoleklasser, Dansk Vandrelaug, Europahøjskolen, Huguenotter mv.

Lokalt så man jævnligt omtale af Gladsaxes Venskabsbyer, men det forekom mig at være forbeholdt kommunale spidser o.l.

Derfor foreslog jeg i det lokale folkeblad, at man stiftede en international venskabsforening, men fik fra højeste sted at vide, at det var helt overflødigt (og upassende indblanding).

Det var i 1967. Men så kom der bud fra Rådhuset to år efter, at man gerne ville tale med mig om ideen. Og så fik vi i oktober 1969 stiftet Gladsaxe Internationale Venskabsforening, som jeg så var formand for i de følgende 40 år.

Gladsaxe siger ja til Europa var en kampagne for at få borgerne i Gladsaxe til at stemme for ved EF-valget i 1972. AH er flankeret af Egon Højland og senere statsminister Poul Schlüter. (Privat foto).

Nu ser man, at det, som mange så på med største skepsis, og nogle dømte til at være en døgnflue, nu - 44 år senere - lever i bedste velgående. Nu med Lars Abel som formand.

Da Danmark skulle stemme om optagelse i EF (EU), førte både tilhængere og modstandere lokale og landsdækkende kampagner.

Her i Gladsaxe fandt en gruppe tilhængere sammen i komiteen 'Gladsaxe si'r JA til Europa', som kunne prale af, at være den eneste lokalkomité med egen plakat. Den var tegnet og produceret af skiltemalermester Egon Højland, som senere blev folketingsmedlem for CD.

Vi havde mange gode støtter fra politisk og anden side. Problematisk var især socialdemokraterne og radikale, som begge stod splittede. I mit eget parti, Det radikale Venstre, var folketingsgruppen under ledelse af Hilmar Baunsgaard næsten 100% for, mens det modsatte var tilfældet blandt medlemmerne - bl.a. her i den lokale vælgerforening.

Udrenset

Jeg tør sige, at jeg ikke blev populær hos de lokale radikale. Og nu - årtier senere - erklærer partiet sig officielt som landets mest positive EU-parti.

Min positive EU-indstilling kostede mig få år efter min post som formand for partiets internationale udvalg, som medførte, at jeg tillige røg ud af landshovedbestyrelsen og forretningsudvalget.

Lokalhistorie

Hurtigt fik jeg interesse for lokalhistorien. Historie har altid interesseret mig - både den store og den lille. Og ikke mindst kulturhistorien og den politiske historie, som giver indsigt i så megen kløgt og dårskab.

Jeg blev opfordret til at forberede en foredragsrække for Gladsaxe Kommunes Fortsættelseskur-

sus (Nu Gladsaxe Oplysningsforbund - GOF). Der var stor tilslutning, og år efter år stod jeg for mange kurser, studiekredse og enkeltforedrag rundt om i kommunen.
Efterhånden fik jeg samlet alle tilgængelige kilder, og det hændte ofte, at deltagerne kunne supplere med egne oplevelser, fotos, dokumenter osv.
Det førte også til, at jeg kom til at stå for ture rundt i kommunen for Miljøforeningen, Naturfredningsforeningen, Lokalhistorisk forening og andre foreninger og udenlandske gæster.
Jeg kom hurtigt med i Lokalhistorisk forening og sad i bestyrelsen fra 1985 i det daværende Historisk-Topografisk Selskab for Gladsaxe Kommune.Et navn, der gav fornemmelse af lukkethed og akademisk fims. Jeg kæmpede i årevis for et mere jævnt navn, hvilket lykkedes, da jeg sluttede som formand i 2006.
Her var jeg med til at skrive og redigere årbøgerne samt bidrage med kapitler til Gladsaxe Bogen III.
Ofte var det emner, som aldrig før var taget op: Villanavne, naturfredninger, gårdoversigt, besættelsestiden m.m.

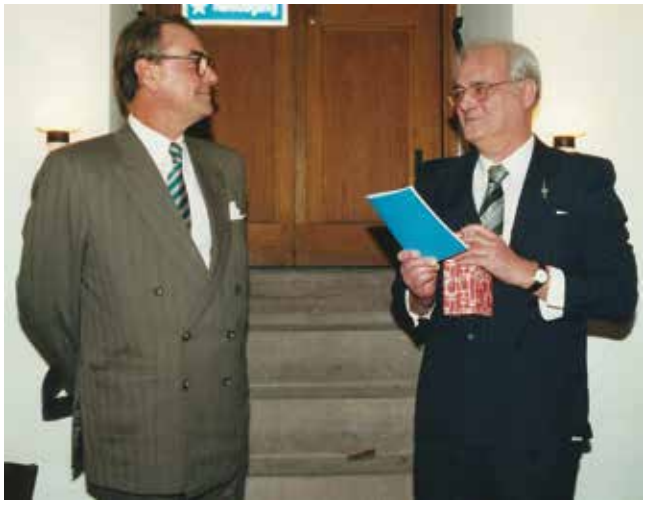

Prins Henrik er protektor for Det danske Huguenotsamfund og var med, da der var 40 års jubilæum i Den reformerte kirke i København. (Privat foto).

Ved befrielsesjubilæet i 1995 fandt jeg materiale til en længere krønike, som bl.a. førte til, at der kom besked fra borgmester Ole Andersen, om jeg ville udarbejde en kortere og mere populær version, som skulle trykkes i et stort oplag og gives til alle ældre skolelever i kommunen.
Hæftet 'Gladsaxe i besættelsesårene 1940-45' blev genoptrykt flere gange og førte bl.a. til, at borgmester Ole Andersen (der var kendt for ikke at strø om sig med komplimenter)i et brev var så venlig at skrive: "Du, som er vores førende lokalhistoriker".
Mange har spurgt mig, hvorfor jeg ikke selv skrev en rigtig bog om Gladsaxe gennem tiderne.
Det førte til, at jeg - i samarbejde med Gladsaxebladet, som stod for det praktiske - skrev bogen 'Gladsaxe-miljøer før og nu', som udkom i stort format i 1987.
Her havde jeg konsekvent sammenstillet fotos, der afspejlede samme motiv i fortid og nutid med tilhørende tekst.
Den fik fine anmeldelser i bl.a. Politiken (en halv avisside), Berlingske Tidende, og jeg optrådte i TV2's aftenshow.

Huguenot

Vores efternavn tyder på tysk herkomst. Men der er tale om en fortyskning af det franske Armand, der stammer fra en lille bjergby i de franske alper. Her boede forfædrene i beskedne kår og passede deres dont som håndværkere og agerbrugere. Men da de var reformerte (dvs. tilhængere af Calvins reformerte tro)blev de forfulgt på det grusomste af Solkongens brutale tropper. I Frankrig var der kun én religion: Den katolske.
Mange flygtede mod vest over havet og mod øst til Svejts. Her traskede min lille forfaderfamilie - far, mor og to børn - i 1698 den tunge vej ad uvejsomme bjergstier den farlige vej til Svejts. Det var forbudt at flygte. Senere fandt de et fristed i Brandenburg-Preussen, og sluttelig fik de - under kongelig

Det var en af Arne Hermanns helt store oplevelser, da han i den britiske ambassadørbolig fik overrakt sin M.B.E.-orden af ambassadør sir Hugh Arbuthnott. (Privat foto).

protektion - asyl i fæstningsbyen Fredericia 1722. Disse flygtninge kaldtes 'huguenotter', og vi efterkommere samles i 'Det danske Huguenotsamfund'. Her var jeg aktiv i en årrække - til slut som formand. Emnet slægternes gang og om menneskene bag, har altid fascineret mig. Og mange er de artikler og foredrag, rejser og møder, det har ført med sig.

Anerkendelse

Det er altid en herlig fornemmelse, når nogen sætter pris på en. I tidens løb udsættes man for medgang og modgang, som nu forholdene betinger.
Som de fleste andre sætter jeg pris på de lyse stunder, hvor medvind mærkes. Det er dejligt at mindes positivt stemte familiemedlemmer, kolleger, elever og medborgere af alle slags, som man har haft et positivt forhold til.
Og så kom tiden jo, hvor jeg måtte afføre mig de mange 'kasketter', jeg havde båret i tidens løb. Og hvad er dejligere end at opleve, at andre har sat pris på ens arbejde.

Et af de sidste år på Gl. Hellerup Gymnasium udnævntes jeg af eleverne ved dimissionsfesten til 'årets lærer', og forskellige foreninger har udnævnt mig til æresmedlem: Venskabsforeningen, Miljøforeningen, Naturfredningsforeningen, Lokalhistorisk Forening og Huguenotsamfundet.
Og så en dag kom der brev fra den britiske ambassade, at det havde behaget Hendes Majestøt Queen Elisabeth II at udnævne til 'Member of the most excellent Order of the British Empire' (MBE).
Jeg må indrømme, at jeg troede det var en joke, og at det var nogle elever som med fotomanipulation tog gas på mig.
Men rigtigt nok - telefonen ringede, og det var ambassadørens sekretær, som ville aftale nøjere om overrækkelseshøjtideligheden.
Få år efter kom der bud fra Berlin, hvor man i venskabskommunen Wilmersdorf havde tildelt mig 'Borgermedaljen for særlige fortjenester'.
Også det varmede.
Da jeg fyldte 80, inviterede kommunen til reception på rådhuset. "Det er første gang, vi gør noget sådant for en menig borger", sagde borgmester Karin Søjberg Holst, "men du er jo altså også noget særligt", og så fulgte mange smukke ord og flotte gaver fra kommunen.

Linje 167 fra 1914 til 2014

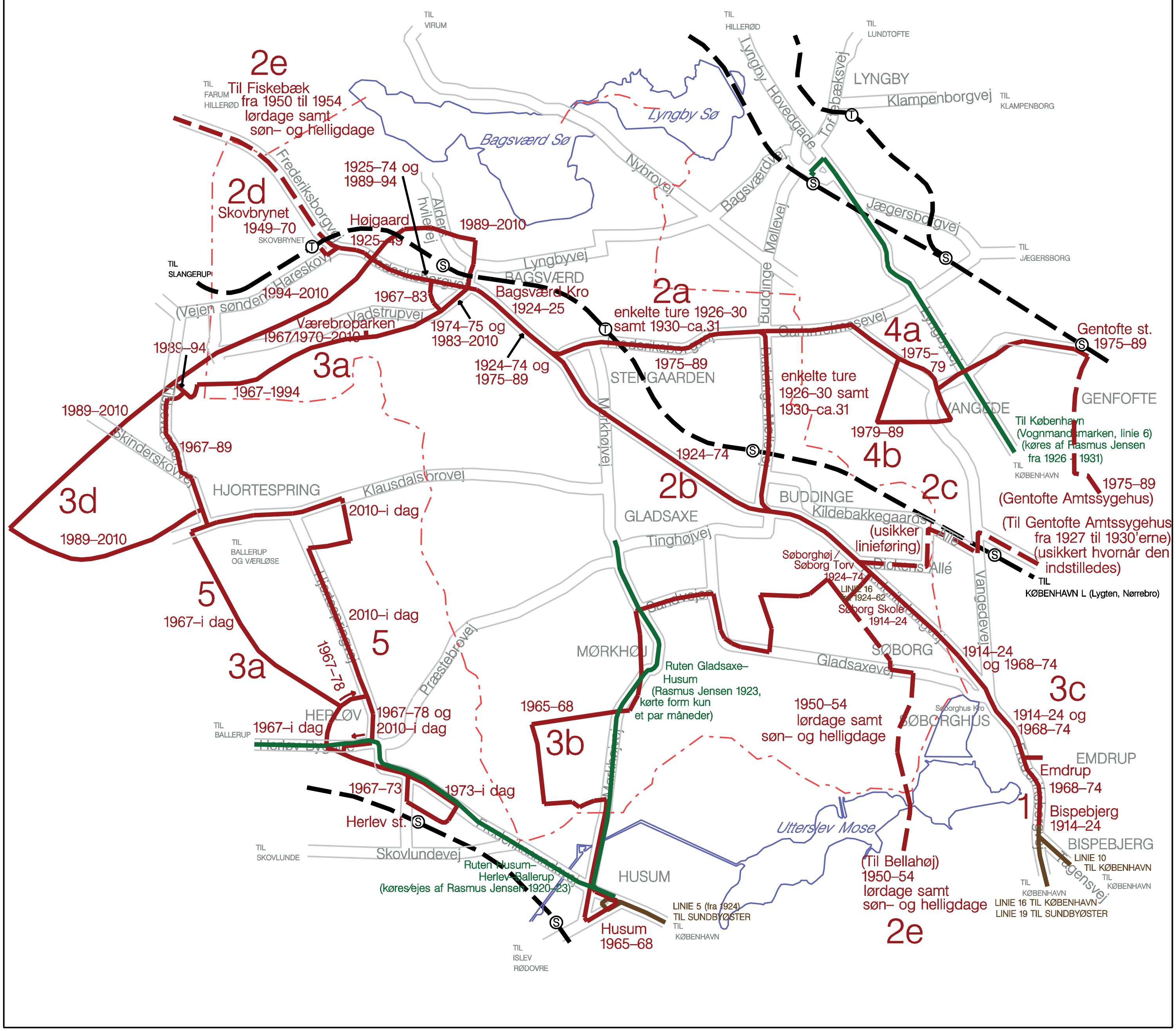

I hjulsporet på linje 167

En rejse i årene 1914-2014, der fører gennem Gladsaxe, Gentofte og Herlev, og som både fortæller bushistorie og de tre kommuners udvikling.

Af Lars Carlsen

Året er 1921. Det er en dejlig forårsdag med sol fra en skyfri himmel. På Bispebjerg venter vi på bussen, der i årene 1914-1924 betjente Søborg. Der er ikke ret mange huse her. Det meste er marker næsten så langt øjet rækker. Der er udsigt ind mod byen både mod syd ad Frederiksborgvej og mod sydøst ad Tagensvej. Man kan se byens tårne i det fjerne. Køer græsser et par hundrede meter væk. En søvnig linje 16 er på vej op ad Frederiksborgvej. Der kan måske virke lidt dødt herude, sådan en solbeskinnet forårssøndag. De mest markante anlæg er Bispebjerg kirkegård, indviet 1903, og Bispebjerg Krematorium, indviet 1908. Det betød, at Kjøbenhavns Sporveje satte en gren på linje 5 fra Frederikssundsvejen og herud. I 1921 kommer begyndelsen til kronen på værket, da grundstenen til Grundtvigskirken lægges – selvfølgelig på N.F.S. Grundtvigs fødselsdag, den 8.september. Kirkens tårn indvies i 1927, og hele kirken står færdig i 1940, begge dele længe efter at Søborg-bussen er forsvundet herfra.

I 1921 bliver linje 5 til Bispebjerg afløst af linje 16, som forlænges fra Nørrebrogade. I 1925, året efter at Søborg-bussen er væk, kommer linje 10 til, forlænget fra Tagensvej "et sted dernede"; det er vist ved Slangerupgade. Først i 1943 kommer linje 19 herud. Alle er sporvogne, og alle kommer de inde fra byen. Men nu er der kommet en bus, som kører "udad" – om end det kun er til Søborg. Vi stiger på og betaler den formastelige sum af 50 ører.

Så kører vi

Automobilet sætter i gang. Det går ned ad bakke.

Berliet-bus i 1930. (Foto: Gladsaxe Byarkiv/Jonna Fabritius)

Man kan godt have sine betænkeligheder ved at lade sig befordre med disse nymodens kjøretøjer. Forhåbentlig ved kusken, nåh nej, chaufføren lidt mere om teknikken end vi.

Nå, vi kom da ned i god behold. Vejen snor sig idyllisk gennem det åbne landskab. Efter et par stop undervejs, hvor ventende passagerer ivrigt vinker efter bussen, er vi hurtigt fremme ved Emdrupvej. Bortset fra ved endestationerne, er der ingen stoppesteder.

I 1947 indvies her Emdrup-sløjfen, og fra 30.januar dette år kan man møde linje 10, fra 5.maj linje 19 (begge forlænget fra Bispebjerg) og fra 15.juni Eigil Sørensens bus til Marielyst skole og Gladsaxe (den senere linje 162). I 1949 kommer linje 16 (de korte ture), i 1956 den nye buslinje 43, i 1968 line 19 (der, der nu er bus og fortsætter til Høje Gladsaxe) samt minsandten efterkommeren af den busrute, vi lige nu befinder os i, nemlig linje 167. Linje 167 kommer væk herfra igen i 1974, hvor den bliver afkortet til Bagsværd, fordi linje 43 forlænges til Bagsværd.

Linje 167 kommer til gengæld til Gentofte i 1975. Sporvognslinje 10 får busser i oktober 1968 - linje 16 i april 1970.

Søborg – den nye by

Området nord for Emdrupvej er også præget af marker og gartnerier. Efter Søborghus Rende kommer vi til det specielle kryds, hvor Frederiksborgvej deler sig i Vangedevej, Frederiksborgvej (fra 1927 Søborg Hovedgade) og Gladsaxevej. Ovre på den anden side ligger Søborghus Kro. Endnu. Den første Søborghus Kro kan dateres til 1587. Den nuværende kro rives ned i 1939 og 1941 indvies det nye moderne boligkompleks, Søborghus Park. På samme side, som vi befinder os i, får Gentoftebussen (senere linje 177) endestation i 1929. Den kører ad Vangedevej til Gentofte station, og fra 1930 til Skovshoved. Vi kører gennem den nye bydel, Søborg. De første par huse blev bygget her i 1900, men nu er her næsten massivt bebygget med huse i meget forskellige størrelser og udseende.

Omstigning

Vi nærmer os nu endestationen. Den ligger ved Søborg skole, indviet 1908 og ikke langt fra Søborg Kirke, indviet 1914. I starten havde rutebilerne endestation ved Buddinge Allé (der i 1926 skifter navn til Selma Lagerløfs Allé), men én af linjerne bliver senere forlænget "helt op" til Lykkesborg Allé, altså lidt efter kirken.

Nu stiger vi af bussen. Og hva' Søren, der kommer jo sporvognen. Vi er nu i maj 1924, og linje 16 er lige blevet forlænget fra Bispebjerg til Søborg Bakke, også kaldet Søborghøj efter en nærliggende gård. Vi stiger på sporvognen og kører de sidste 200 meter til sløjfen ved de næsten bare marker. Helt bart er her dog ikke; en vognmand har etableret sig med kaperkørsel, dvs. hyrevognskørsel nær sporvognssløjfen. Udfor en låge holder en rød rutebil. Den har næsen i retning mod Bagsværd, og på siden står der "Søborg-Buddinge-Bagsværd". Vi stiger på. Nu skal vi altså en tur ud i det grønne. Lige over for har Eigil Sørensen 1935-52 garage og kontor for sine Gladsaxe-Ruter. Men det er jo fremtidsmusik.

Endnu mere fremtidsmusik er det, at etagebebyggelsen Høje Søborg indvies 1951 (den vestlige del) og 1954 (den østlige del). I 1930 kommer endnu en busrute til; den såkaldte Strandvejsrute, der via Lyngby kører ud i både det grønne og det blå – det er den senere linje 168. I 1938 kommer NESA's trolleybusrute fra det 'fine' Gentofte til – den får holdeplads lidt for sig selv og på den 'rigtige' side af Hovedgaden, som er den forkerte side i forhold til sporvognen og de røde busser. Det er som om trolleybussen er 'for fin' til at være i selskab med de andre. I 1961 kommer linje 164 fra Husum til og i 1962 bliver linje 43 forlænget fra Emdrup til Søborg Torv.

Afgang

Den røde rutebil sætter sig i bevægelse, og vi triller i sindigt tempo hen ad Frederiksborgvej – der først i 1926 skifter navn til Søborg Hovedgade. En dame kommer løbende og vinker ivrigt af rutebilen – den standser, og hun kommer med – ingen fine fornemmelser eller stress her.

Vi fortsætter mod Buddinge. Der er flere gartnerier her, og der arbejdes i forårssolen. Det går ned ad bakke mod Buddinge. I 1937 indvies det nye Gladsaxe Rådhus inde på højre side – tegnet af arkitekt Wilhelm Lauritzen, der også har tegnet bl.a. Marielyst Skole, som samtidigt er under opførelse og indvies året efter. I 1963-64 indvies Buddinge Centret ovre på den anden side og i 1979 indvies det nye hovedbibliotek lige før rådhuset. Lidt efter

deler vejen sig nu i to - den nye Frederiksborgvej direkte mellem Buddinge og Bagsværd er netop blevet indviet. Langt senere i 1952 indvies den store rundkørsel samtidigt med Ringvej B3 fra Herlev.

Ad nye veje

Hidtil måtte rutebilen køre en omvej ud omkring Stengården, da der ikke var nogen direkte vej mellem Buddinge og Bagsværd. Nu er den indviet – den er dog ikke helt færdig, det bliver den først året efter i 1926. Der resterer endnu nogle fortovs- og asfaltarbejder. Nogle ture med rutebilen køres fortsat ud omkring Stengården, for at de ikke skal føle sig helt forladte. Men de har jo jernbanen – Slangerupbanen.

Lige efter den rundkørsel, som endnu ikke er her i 1925, ser vi flere ting, når vi kigger ud i fremtiden. Inde til højre kommer boligbebyggelsen Hesteskoen i 1953 og kort efter, ved villaen på nr. 74-76, får efterkommerne til den rutebil vi kører med senere garage med det poetiske navn "Villa Bilfarm". Ovre på den anden side etableres senere igen en opstillingsplads for busser - det sker omkring 1952, lige efter dannelsen af Forenede Rutebiler – men der bliver busfrit igen her sidst i 1956, hvor Forenede Rutebilers nye garage ovre på Columbusvej ibrugtages. På grunden, hvor der har været opstillet busser, bygges i starten af 60'erne Gladsaxe Teater – det indvies i 1962.

Længere fremme krydser vi Klausdalsbrovej. Også her er der en del gartnerier, og der er gang i byggerier af små huse. Meget af det, som blev bygget her i grænselandet mellem Buddinge og Gladsaxe var kolonihavehuse – man startede i det små. De fleste kom inde fra byen, typisk Nørrebro, og havde brug for lys, luft og jord under neglene.

Længere ude igen, lige før Gladsaxe Møllevej, kommer Motorringvejen på en bro over Hovedgaden i 1962. Yderligere lidt længere fremme, har vi på højre hånd Bagsværd Fort, bygget 1892-93. Og her får vi forklaringen på, hvorfor den netop indviede vej mellem Buddinge og Bagsværd ikke forløber i en ret linje mellem Gammelmosevej og Buddinge: Man skulle fri af fortet. Fortet var ophørt med at være i militært brug i 1920, og et fort er ikke noget, man bare lige fører en vej igennem, her i 1925. Fortet bliver i øvrigt åbnet for offentligheden i 2012.

Vi nærmer os nu Bagsværd. Også her er det meste endnu marker, gartnerier, gårde og enkelte huse. Lidt før vi er i Bagsværd, ligger de jorde, hvor Søndergårdsparken bygges i årene 1947-50. Vi kommer også forbi Søndergårdsskolen – den kommer først til i 1969, og den lukker i 2010.

Vel fremme i Bagsværd. Vi holder ind ved den tidligere endestation, Bagsværd Kro. Der er faktisk sket mange ting for bilruten her i 1925; den er netop blevet forlænget ud til Højgaard. Men vi hviler og dvæler lidt ved kroen, der i sin aktuelle 1925-fremtoning er ret ung, nemlig fra 1906, hvor den fik en omfattende restaurering til et tidssvarende look. Den første kro kan spores tilbage til 1668. Efter to brande i hhv. 1821 og 1856, blev der bygget nyt. Kroen nedrives sammen med den gamle købmandsgård i 1975. Set ud i fremtiden kommer de to højhuse i sidste halvdel af 1960'erne; det ene, det grå, i 1966, det andet, det turkisfarvede, i 1969 – begge med tilhørende butikstorv. På det sidstnævntes plads, ligger indtil 1967 bygningen, hvor Bagsværd smedje har til huse.

Slangerupbanen blev indviet i 1906 og overflødiggjorde derved Gladsaxes første busrute, ruten Bispebjerg-Bagsværd-Farum-Slangerup. Banen

Berliet-bus i Søborg omkring 1930. Ruten ejedes på dette tidspunkt af P. Chr. Pedersen. Der står Linie 16 på siden. Det var for at tydeliggøre, at bussen havde forbindelse til sporvognen ind til byen. (Foto: Gladsaxe Byarkiv/ Jonna Fabritius).

forløber også ret tæt på den aktuelle Bagsværd-bus rute, og her i Bagsværd er vi det tætteste, som bilruten kommer på banen. Det er derfor værd at nævne, at stationen her i 1925 ligger inde på den vej, som senere fik det sigende navn Til Jernbanen. I 1967 indvies den nye station ved Bindeledet og i september 1977 kommer S-toget til byen.

Men vi fortsætter vores tur med rutebilen. På venstre side kommer Bagsværd skole, indviet 1906 og erstattet/udvidet med en ny skole i 1940, som "Gladsaxe-arkitekten" Wilhelm Lauritzen også står bag. I 2013 indvies en helt ny Bagsværd skole på den grund, hvor Søndergårdsskolen ligger frem til 2011 (det var før vi kom til Bagsværd by).

Bagsværd har her i 1925 en helt anden karakter end Buddinge og Søborg - der er hyggeligt og idyllisk her, der er mere grønt og der er næsten mondæne bygninger hist og her. Og man kan mærke og se, at man er tæt på skoven. Vi er nu ude ved Højgård. Gården, der flyttede ud fra Bag-

Volvo årgang 1959 ved Søborg Torv 1960. (Foto: Gladsaxe Byarkiv).

sværd by ca. 1770, en tid hvor utallige gårde rundt omkring flyttede ud som følge af udskiftningen. Men her ved Højgård er det altså "Endestation – alle stiger af!".

Ruten forlænges

Men nu er vi pludselig fremme i 1949 - ja, tiden går hurtigt, når man kører med rutebil. Så vi behøver ikke stige af. Busruten bliver nemlig forlænget til Skovbrynet trinbræt. Trinbrættet var åbnet allerede i 1930, men "Vejen sønden om Hareskov" var stadig en dårlig og smal jordvej og dermed ikke egnet til rutebilkørsel. Vejen forbedres med asfaltbelægning i 1938, men er stadig for smal til større køretøjer. Først i 1940'erne udvides vejen, der i mellemtiden har fået navnet Skovdiget. Bussen har endestation ved siden af den legendariske købmand Knud Beck. Han etablerer købmandsbutik her, først i laden til Holmehus i 1930'erne – i 1937 bliver laden revet ned, og den nuværende købmandsforretning bliver opført. Hans far, Christian N. Beck har i 1930 overtaget Holmehus. Det oprindelige Holmehus menes at være bygget i 1759. Navnet Holmehus blev første gang brugt i 1841, og den nye bygning fra sidst i 1930erne arver navnet. Området herude har et sjovt navn; Stralsund. Det er egentlig en by i det nordlige Tyskland, så det er sikkert efter en person med relation til denne by. Her ved Skovbrynet består Stralsund af en mindre klynge huse, altså ikke en egentlig landsby, eller man kunne sige "en

by udenfor byen". Ved siden af Holmehus/Knud Becks købmandsforretning ligger i årene 1931 til 1967 Restaurant Skovbrynet. Bygningen overtages af Gladsaxe kommune i 1967 og bortforpagtes frem til 1972, stadig som restaurant. I 1998 indrettes her skovbørnehave.

Videre til Fiskebæk

Vi er nu i 1950, og nogle af turene på Søborg-Bagsværd-ruten køres lørdage samt søn- og helligdage i kombination med skovtursruten Bellahøj-Søborg-Bagsværd-Fiskebæk. Så nu, hvor vi er herude ved Hareskoven, så lad os fortsætte nordpå til Fiskebæk.

Først kommer vi forbi et traktørsted ved Bøndernes Hegn. Bøndernes Hegn var engang stedet, hvor bønderne trak deres dyr ud til græsning fra de gårde nær Hareskoven, som ikke havde så meget jord. Navnet er meget poetisk og passer godt til området her på kanten mellem by og skov - eller hvor storbyen bliver til natur. En "port" til Nordsjælland.

Så kommer vi forbi en lille samling huse. Et af dem hedder Kulhus, det er fredet og fra 1769. Det er en gård, og den ligger "inde bag ved", hvor den gamle vej engang forløb. Nu hedder denne vej Ved Kulhus og vi kører pænt udenom.

Vi nærmer os Værløse-kanten og kommer forbi Kollekolle. Navnet optræder første gang i 1208. Her har været gård, tyrestation, en kro samt en samling huse. I 1839 bliver bebyggelsen Kollekolle til én gård. Gården, som ligger på hver side af den mere og mere stærkt trafikerede Frederiksborgvej, bliver revet ned i 1972, og efterfølgende bliver kursus- og konferencecentret opført lidt længere tilbage fra landevejen. Vi kan fra bussen se den blå Furesø ude mod øst.

Vi kører den dejlige tur gennem Nørreskoven. En del bilister har fundet herud, de holder på de dertil indrettede parkeringspladser mellem vejen og grøften. Flere steder er der små passager over grøften, så folk nemt og bekvemt kan komme ind i det grønne og nyde den medbragte mad. Jo, der er tænkt over tingene.

Efter at have passeret Fiskebækvej mod Lille Værløse ovre på den anden side, går det nu ned ad bakke mod Fiskebæk. I løbet af et minuts tid er vi dernede. Her er både restaurant, hotel, café og siden 1930'erne Furesøbadet. Og så er der selvfølgelig mulighed for at leje en båd og tage ud og fiske. Slangerupbanen har også holdeplads her, så der er gode muligheder for at komme "derindad" igen, hvis det skulle glippe med bussen. Motorvejen mellem Bagsværd og Farum kommer i 1974, men broen over Fiskebæk ryger lige en tur ned i hængedyndet først – heldigvis inden vejen er indviet. Motorvejen fylder unægteligt meget i landskabet og fremstår meget tung.

Retur

Bussen vender og efter fem minutters pause går turen tilbage mod Bagsværd og Søborg. Vi møder en bus fra ruten Brøndby Strand - Farum. Denne rute oprettedes i 1939 og kørte da kun til Fiskebæk (fra 1948 til Farum). Vores bus sætter sig i bevægelse og kører i roligt tempo gennem skoven. Man kan tydeligt mærke, at det er en søndag eftermiddag.

Fiskebækruten køres endnu som en del af linje 167. I 1954 afløses Fiskebækruten af en selvstændig rute med linjenummer 166 - den har udgangspunkt fra den nye Gladsaxe Trafikplads i stedet for Bellahøj.

Vi nærmer os Bagsværd, men må lige standse inden vi er ude af skoven - der er én, som gerne vil tidligt hjem fra et besøg på Restaurant Bøndernes

Volvo-bus årgang 1959 på Søborg Torv i 1960 med sporvognslinje 16 i baggrunden. (Foto: Sporvejshistorisk Selskab.)

Hegn. Kort efter passerer vi den farlige overskæring ved Slangerupbanen og lidt efter Højgård. Her holder en bus fra Charlottenlund-ruten (linje 165). Den oprettes 1922 mellem Bagsværd og Lyngby, kommer til Charlottenlund i 1924 og til Skovbrynet i 1938. Ruten køres frem til 1944 af Povl Thomsen, derefter af brødrene Ingvart og Laurits Therkildsen.

Lidt længere fremme krydser vi den nye Ringvej B4/Bagsværdvej, som indvies i starten af 1950'erne. Buslinje 159 mellem Ballerup og Lyngby kommer i 1963. Denne rute køres også af brødrene Therkildsen. Ved Taxvej når vi lige at se lidt ud i fremtiden, hvor Utzons Bagsværd Kirke står færdig i 1976.

Det går ret hurtigt mod Søborg - der er kun få stop undervejs. Ved Gladsaxe Møllevej møder vi Husum-ruten. Den oprettes i 1935 af Eigil Sørensen og forlænges til Lyngby i 1948. Ruten får, lige som alle andre ruter i Københavns omegn samt Frede-

riksborg og Roskilde amter, linjenummer i 1951 - det bliver 161. Vores rute får linjenummer 167.

Inden vi ser os om, er vi tilbage på Søborghøj. Eller Søborg Torv, som det nu hedder. Vi er nu fremme i 1965, og den hidtidige linje 164 mellem Husum og Søborg er blevet koblet sammen med linje 167. Linje 164 oprettes i 1958 som en lokalrute mellem Mørkhøj villakvarter og Husum og forlænges 1961 til Søborg Torv. Lad os tage turen og kigge nærmere på dette 3½-år korte kapitel af linje 167's historie.

Moderne tider

Vi kører ad Søborg Parkallé, der på højre side domineres af de røde rækkehuse, som opføres 1954-56. På noget af Marienborg Allé, samt den vestlige del af Søborg Parkallé, opføres i årene efter lignende rækkehuse. Ellers er området mellem Andersen Nexø Vej, Marienborg Allé og Vandtårnsvej præget af de 73 ens villaer, indviet i 1924. De ligger på noget af gården Høje Søborgs jorder. På Vandtårnsvej mellem Marienborg Allé og Jacob Bulls Allé lå frem til 1960 det gamle vandtårn, opført i 1909.

Længere fremme ad Vandtårnsvej begynder alt det nye. Først friluftsbadet, der blev indviet 1958. Sportshallen og svømmehallen kommer til i henholdsvis 1972 og 1977. Den første del af idrætsanlægget i Gladsaxe blev taget i brug i 1940 – det var to tennisbaner. Efter friluftsbadet kommer brandstationen. Den gamle bygning, som var i træ, blev indviet i 1954, men allerede her midt i 1960'erne er en ny bygning i beton ved at blive opført. Den står færdig i 1966, og matcher Høje Gladsaxe-byggeriet udmærket.

Vi svinger nu til venstre ad Isbanevej, hvor de fire vandtårne ligger - det første blev indviet 1951, det andet i 1953 og de to sidste i 1965. TV-masten indvies i 1955, mens skøjtehallen på venstre hånd indvies i 1962. Den blev i 1960 indviet som en skøjtebane, og fik altså hurtigt tag på. En omfattende renovering kommer i 2009. Så er vi fremme ved Gladsaxevej og Høje Gladsaxe. På Gladsaxevej møder vi linje 162. Den begyndte som skolebus mellem Gladsaxe og Marielyst skole i 1947. Senere samme år kom den til den nye Emdrupsløjfe. I 1948 kommer den til Kagsåvej, i 1952 til Herlev og i 1959 til Glostrup - derved fortrænger den "konkurrenterne", linje 118 og 119, oprettet 1948, og som siden 1952 også har været ejet af Forenede Rutebiler. Linje 162 kommer til Buddinge i 1974, til Lyngby i 1975 (hvor der også kommer en hurtigudgave) og i 1990 erstattes ruten med linje 300S - allerede året før blev 162H erstattet med 172E. Altså fra skolebus til S-bus!

Boliger og industri

Høje Gladsaxe opføres i årene 1963 til 1966. Det officielle indvielsesår er 1964, så der er altså rund fødselsdag i 2014. Byggeriet er opført på en del af jordene fra de to gamle gårde, Lundegård og Hyldegård. I starten af 1990'erne gennemføres en omfattende renovering af facaderne.

Vi drejer til højre ad Gladsaxevej og kommer hurtigt hen mod det såkaldte "Dyrup-svinget". Der har i årtier været et sving her, men oprindeligt var det en ret skarp kurve. Den rettes ud først i 1960'erne i forbindelse med en udvidelse af vejen fra 2 til 4 spor. I 1964 står den nye vej med den nye og betydeligt blødere kurve færdig. Ovre på den anden side, først i kurven, har vi Gyngemosevej, der nu er én af adgangsvejene til Høje Gladsaxe, og der er stiforbindelse til Gyngemosen og Mørkhøj by. Ved siden af Gyngemosevej ligger Niro Atomizer, indviet 1958. På højre side kommer Dyrup farve- og lakfabrik. Dyrup lå oprindelig i Brønshøj -

i 1935 flyttedes noget af produktionen til Gladsaxe. Det var den første større industrivirksomhed, der etablerede sig i kommunen.

Vi drejer til venstre ad Vandtårnsvej. En masse industri, især småindustri, har etableret sig her. Engang hed vejen Sandvejen, men i dag er der ikke meget sand tilbage. I krydset ved Gladsaxe Møllevej drejer vi til venstre. På venstre side ligger Scaniadam, der i adskillige årtier har været én af landets største bilforhandlere. Længere fremme ligger gastårnet, indviet i 1952. Det bliver revet ned i 1986. Lige efter er vi ved Hareskovvejen (i dag Hillerødmotorvejen). Den blev indviet her til Mørkhøj i 1949, mens forlængelsen videre til Ringvej B3 først kom i 1960. Den nye Gladsaxe Møllevej udenom Mørkhøj by stod færdig i 1954.

På strækningen hen mod Juni Allé, ser vi den nye TV-By, som stadig er under opførelse. Beslutningen om, at byggeriet skulle ligge her, blev foretaget i radiorådet i 1958, samme år som Erhard Jacobsen blev borgmester. Arealerhvervelsen skete også i 1958, mens jordarbejderne gik i gang ultimo 1961. Selve byggeriet startede i 1962. I 1964 er de fleste bygninger ibrugtaget og i 1965 sker den officielle indvielse ved Hans Majestæt Kong Frederik den 9. Byggeriet ligger på Enghavegårds jorder. Arkitekten er Gladsaxes "husarkitekt", Wilhelm Lauritzen. På modsatte side, til højre, ligger Lundevang skole, som indviedes i 1948. Lidt længere mod syd ligger Mørkhøj skole og Mørkhøj kirke fra henholdsvis 1956 og 1960.

Vi drejer ad Juni Allé og kører gennem Mørkhøj villaby. Tankstationen på hjørnet har ligget her siden 1960 - det er en BP-tank - i dag hedder den Q8. De første udstykninger i villabyen skete sidst i 1930'erne, men først efter 2. verdenskrig kom der rigtigt gang i byggerierne. På Rybjerg Allé bliver billedet mere præget af rækkehuse og mindre etageejendomme, de fleste bygget i 1950'erne. Det samme gør sig gældende på Pilegårdsvej og Novembervej, men her er helt og holdent tale om etageejendomme. Et par af ejendommene på Novembervej er efternølere – de blev bygget i starten af 1970'erne. Ved Novembervejs udmunding i Mørkhøjvej er der et lille butikstorv - det blev etableret sidst i 1950'erne.

Linje 164

Ruten, vi lige har kørt gennem Mørkhøj villaby, blev oprettet som linje 164 i 1958. Den blev etableret som en kort busrute mellem Mørkhøj og Husum sporvognssløjfe. I 1961 blev den forlænget til Søborg Torv, og i 1965 bliver den en del af linje 167.

Vi kører nu ad Mørkhøjvej mod Husum. Vi møder en linje 161 – ruten som i 1935 blev oprettet af én af initiativtagerne til Forenede Rutebiler, Eigil Sørensen. Den kørte i starten kun mellem Gladsaxe og Husum, men blev i 1948 forlænget til Lyngby. På halvvejen til Husum ophører bebyggelsen - vi passerer Vestvolden. En charmerende afbrydelse af bebyggelsen, så tæt på storbyen. Og efter Vestvolden fortsætter det grønne – der har vi nemlig haveforeningerne Rosenvang og Birkevang. Vestvolden etableredes sammen med adskillige forter og batterier i 1880'erne og '90'erne som en del af Københavns landbefæstning.

Efter at have kørt i en sløjfe ad Marbjergvej (der var den oprindelige Islevhusvej) og Islevhusvej, er vi fremme ved endestationen ved sporvognssløjfen Her holder flere linje 5-sporvogne, en enkelt linje 7-sporvogn, flere busser fra Herlev-Ruterne samt en bus fra De blaa Rutebilers linje 136. Linje 5 kom til Husum i 1924 - for linje 7's vedkommende er det lige sket her i 1965, og det er kun i myldretiderne. Linje 136, der kører til Slotskroen på Frede-

Volvo årgang 1964 ved Emdrupsløjfen i 1971. Foto: Peer Goe Jacobsen.

riksberg, blev oprettet i 1935 og Herlev-Ruternes linje 150, 151 og 152 kom i henholdsvis 1920, 1923 og 1948 - de kører til henholdsvis Ballerup, til Flyvestation Værløse Nord og til Ballerup via Hjortespring-Egebjerg. Linje 136's dage er talte - i 1967 nedlægges både den og de fleste andre af De blaa Rutebilers ruter, og i stedet kommer KS-buslinje 28 til Husum.

Til Emdrup

Vi tager hele turen tilbage til Søborg Torv, og får tid til at kigge på de mange ting undervejs én gang til. Denne gang får vi også øje på en større bygning lige inden vi kører ind i Gladsaxe kommune - det er Nørre Gymnasium, der indvies 1971. Det blev oprettet i 1818 som en skole for piger, og lå da på Nørrebro.

Både her, hvor gymnasiet i dag ligger, og på den anden side af kommunegrænsen, var der indtil begyndelsen af 1970'erne marker – det er således et af de sidste steder i Gladsaxe kommune, hvor man endnu, her i midten af 60'erne, kan møde den slags. Over for Novembervej ligger der dog en ny-

delig bebyggelse i samme stil som ejendommene på Novembervej.

Tilbage på Søborg Torv møder vi flere linje 43'ere - de fleste af typen Leyland/DAB Serie 1, men også en enkelt af den nye type Serie 2, holder der. Vi er nu i 1968, og linje 167 er i mellemtiden blevet radikalt ændret. Allerede december året før, blev den i modsatte ende forlænget fra Bagsværd til Herlev - og her i 1968 er linjen blevet ændret, så der ikke mere køres til Husum, men i stedet til Emdrupsløjfen. Til gengæld er linje 164 genopstået og er blevet forlænget i forhold til sin ruteføring 1961-65, så den nu kører til Lyngby - den er altså nærmest blevet bror eller søster til linje 161.

Den nye ruteføring mod byen er ikke helt ny – her kørte linje 167's forgænger i 1924. Men vi tager turen igen, her 44 år efter, og kan konstatere, at der er sket meget på de år. Mange af de gamle små huse og villaer er væk, og mange etageejendomme er kommet til i stedet. Én af de mest markante ejendomme er Søborg Telefoncentrals bygninger på Søborg Hovedgade 61. En ny bygning på 4 etager erstattede 1941 Villa Marie Antoinette fra 1904 og i 1958 kom en ny og meget moderne fløj på 3 etager til hen ad Maglegårds Allé. En anden markant ejendom er Søborg Hovedgade 40-48, hvor bl.a. Handelsbanken og Fona holder til i stueplanet. Ejendommen er fra 1940, på 5 etager og har fladt tag.

Lige før Søborghus Rende passerer vi bebyggelsen Søborghus Park, der indviedes 1941. Indtil 1939 lå her Søborghus Kro, hvis historie kan føres flere hundrede år tilbage. Men der er dog stadig en Søborghus Kro – den er nu en del af den nye bebyggelse, og ligger på hjørnet ved Gladsaxevej.

Så er vi i Emdrup. Fra 1914 til 1924 fortsatte bussen jo til Bispebjerg, men i 1946-47 byggedes der, samtidigt med en række nye boligejendomme, en ny sporvognssløjfe. Den var først og fremmest beregnet til sporvognslinje 10, der som den første holdt sit indtog i sløjfen den 30.januar 1947. 5.maj samme år, blev sporvognslinje 19 forlænget hertil fra Bispebjerg, hvortil den atter afkortedes kun 2 år senere. 15. juni 1947 kom Eigil Sørensens Gladsaxe-rute hertil. Den var tidligere i 1947 blevet oprettet som skolebus mellem Gladsaxe og Marielyst skole. I 1949 kom de korte ture på linje 16 hertil (i stedet for linje 19) og i 1956 indviedes den nye busrute 43, der kørte til Holmens Bro. I 1962 blev Emdrupsløjfen også endestation for alle ture på linje 16, da den blev afkortet fra Søborg - til gengæld blev linje 43 så forlænget til Søborg Torv. Vi møder også lige en buslinje 19 - den er her, samtidig med linje 167's omlægning til Emdrup, blevet forlænget fra Bispebjerg til Høje Gladsaxe. Den blev i øvrigt ændret fra sporvognslinje til buslinje i 1964. Af andre markante ændringer, her i oktober 1968, ser vi, at der nu heller ikke kører sporvogne på linje 10 mere – de er erstattet med helt nye og supermoderne Leyland Serie 2-busser, og af en type, der har stort linjenummerskilt. Linje 16 har endnu sine sporvogne. Linje 43 samt linje 162, der kører til Glostrup, og linje 167, holder i en lidt undseelig sløjfe ud mod Emdrupvej, ved siden af sporvognssløjfen – linje 43 holder inderst, mens de to andre må deles om en lille ø i midten. Da vi kører ind, er der dog ikke nogen linje 162 - måske køreplanen er tilrettelagt, så de to ruters busser ikke ankommer samtidigt.

Til Herlev – ad omveje

Vi skal nu hele den lange vej til Herlev, så vi får atter et gensyn med en masse spændende bygninger. Vel fremme i Bagsværd, kommer vi forbi Bagsværd Torv, som blev etableret i begyndelsen af 1950'erne. Der er stadig ikke kommet S-tog til

Leyland bus på Søborg Torv. (Foto: Peer Goe Jacobsen)

byen, der går endnu nogle år, før det sker. Henne ved Granvej svinger bussen til venstre. Hov, hvad er det – skal vi ikke til Skovbrynet? Nej, det skal vi ikke. Lige siden december 1967 har hver anden tur på ruten kørt til Herlev via Værebroparken. Og nu er vi i 1970, hvor de korte ture er omlagt til at køre til Værebroparken i stedet for til Skovbrynet.

På Granvej kommer vi forbi Bakkegårdens Plejehjem, ibrugtaget 1969 og indviet 1970. Det ligger, som navnet antyder, på den gamle Bakkegårds jorder, ja faktisk tæt på, hvor gården lå. Gården blev afbrændt i 1967. Lidt ude ad Værebrovej, kommer vi til den helt nye etagebebyggelse, Værebroparken. Det blev indviet i 1969, og samme år oprettede Forenede Rutebiler en hurtigbusforbindelse herfra ad Hareskovvejen til Bellahøj, linje 154. Til Værebro-bebyggelsen hører en skole.

Et smut til Gentofte

Inden vi fortsætter til Herlev, skal vi lige en tur til Gentofte. Vi er nu fremme i 1977, og efter at have været afkortet til mellem Bagsværd og Herlev 1974-75, er linje 167 i 1975 blevet forlænget til Gentofte

Therkildsens vogn 9 på Stationsalléen i Herlev juli 1989. Scania N 112 CL/Ascan årg. 1986. (Foto: Lars Carlsen).

station, som erstatning for linje 163, som blev nedlagt. Vi kører tilbage ned til Bagsværd by - og kan konstatere, at S-toget nu er kommet til byen. Lidt mod øst ligger bebyggelsen Buegården, et næsten helt nyt boligbyggeri, indviet i 1975.

Vi kører nu ud ad Gammelmosevej, hvor linje 167's forfader også kørte engang. Det var i årene 1914-24 samt også enkelte ture derefter og frem til formentlig 1931. I 1924 åbnede den nye direkte vej mellem Buddinge og Bagsværd, så det var naturligt at lade bussen køre den vej, når nu Stengårdskvarteret tillige betjentes af Slangerupbanen. Men en enkelt tur eller to om dagen, kunne der være behov for. Gammelmosevej er én af kommunens ældste veje, og gik oprindelig direkte ud til Lyngbyvejen og videre op til Jægersborgvej/Jægersborg Allé.

Stengården

Vi kommer hurtigt forbi Stengården station. Den gamle jernbaneoverskæring, hvor rutebilejer Laurits Nielsen blev dræbt i sin bus i 1926 på vej til Bagsværd, blev først sidst i 1960'erne afløst af en viadukt samt ny station, der indviedes 1969. Der har været station/trinbræt her siden 1929.
På hjørnet ved Triumfvej ser vi den flotte Stengårds

kirke, indviet 1962. Den er tegnet af arkitekterne Rolf Graae og Wilhelm Wohlert. Det nye Stengården Sogn blev til ved afståelse fra Gladsaxe og Bagsværd sogne.

Ude ved Buddingevej, der indtil omkring 1926 hed Buddinge Møllevej, var der indtil midten af 1960'erne en rundkørsel. Men det blev "umoderne", så sammen med rundkørslen ved Nybrovej, blev den sløjfet til fordel for et signalanlæg. Rundkørslen i Buddinge fik heldigvis lov til at være.

Vangede og Gentofte

Vi fortsætter ad Sandtoften – et kort vejstykke, inden vi kommer ud til Nybrovej. Der skete en del vejomlægninger her i begyndelsen af 1960'erne, for at gøre plads til den nye Motorringvej 3 mellem Jægersborg og Lyngby. Det betød bl.a., at Gammelmosevej måtte lukkes ved motorringvejen og trafikken ledes ad den lidt mindre vej, Sandtoften. Senere i 60'erne skete der flere vejomlægninger i Vangede som følge af udbygningen af Lyngbyvejen. Nybrovej blev ført uden om Vangede by. Denne kører vi nu ad – den fører Nybrovej i en elegant bue hen til et signalreguleret kryds, hvor den møder Vangedevej og Brogårdsvej.

Og Brogårdsvej drejer vi ned ad. Den er en gammel vej mellem Vangede og Gentofte og er i dag præget af gamle, store villaer i bedste "Gentofte-stil". Oprindelig var vejen blot en kirkesti mellem Vangede og Gentofte kirke. Efter en sognerådsbeslutning blev der anlagt en offentlig vej i 1881 – den fik i starten navnet Vangedevej, da den lå i forlængelse af denne (vejen mellem Søborghus og Lyngbyvejen). I 1899 blev den omdøbt til Jernbanevej og i 1921 blev strækningen udfor stationen omdøbt til Ved Banen, medens resten af strækningen fik navnet Brogårdsvej. I 1969 får Ved Banen også navnet Brogårdsvej. Vi er nu fremme ved Gentofte station. Den indviedes i 1863 med nordbanens åbning til Lyngby. Året efter åbnede banen helt til Hillerød. S-toget kom hertil i 1936, hvor S-banen til Holte åbnede. S-toget kom helt til Hillerød i 1968, men denne linje standsede ikke mellem Holte og Østerport.

Linje 167 fortsatte til Amtssygehuset i Gentofte i besøgstiderne. Amtssygehuset blev indviet i 1927 og var fuldt færdigudbygget i 1939. "Vores" bus kører dog kun til stationen, så vi sætter lidt efter atter kursen mod Bagsværd.

Ruten afkortes atter

Efter en dejlig tur tilbage mod Bagsværd, er vi atter på Værebrovej. Vi fortsætter vestpå mod Herlev. Værebrovej er en forholdsvis ny vej. Langt op i tiden var der ikke rigtigt nogle gode veje i dette område. Vadstrupvej, som Værebrovej afløste i 1950'erne, endte ved en kort nord-sydgående markvej lige før kommunegrænsen, og lidt længere nordpå lå "Vejen sønden Hareskov", en ofte mudret og svært fremkommelig vej. På trods af at vejen asfalteredes og reguleredes i 1925 og blev udvidet i 1938, var den stadig for smal til, at for eksempel Therkildsens rutebil mellem Charlottenlund og Skovbrynet kunne forlænges til Hareskovby - dette skete først i 1949, og kun til Åvej - i 1952 videreførtes den til Skovmose Allé midt i Hareskovby.

I begyndelsen af 1950'erne kom også den nye Ringvej B4 - i første omgang ud til Skinderskovvej. Den fra Hareskovby kommende Åvej ville krydse ringvejen i en skrå vinkel, hvilket ikke var smart - så man drejede Åvej, så den fik en vinkelret indgang på ringvejen. Overfor anlagde man så Ny Hjortespringvej - det var tanken, at den senere skulle forlænges over til den "gamle" Hjortespringvej ved Klausdalsbrovej - det blev dog aldrig til noget. Men de nye vejforbindelser kom til at byde på nogle lidt spøjse vejforløb i årene fremover - det

var tænkt som noget midlertidigt – men det gik med tiden hen og blev permanent.

Kort efter kommunegrænsen slutter Værebrovej - den munder ud i den forholdsvis lille villavej, Brunsøvej. Mod højre ender den blindt henne ved Ringvej B4 - men linje 167 drejer naturligvis til venstre og følger vejens højrekurve inden den drejer skarpt til højre over i Ny Hjortespring. Vi er knapt nået om hjørnet, før vi skal dreje til venstre ad Tibbevangen. Det er også en vej fra ringvejens tid. Oprindeligt gik Tibbevangen direkte fra Skinderskovvej og videre over i Åvej, men med ringvejens og Ny Hjortespringvejs åbning måtte man dreje Tibbevangen hen mod Ny Hjortespringvej. En lille stump af den "gamle" Tibbevangens forlængelse lige syd for ringvejen, blev omdøbt til Gammel Åvej.

Lige før vi er kommet hen på den gamle del af Tibbevangen, møder vi en modgående bus, det er også en linje 167. Det er én af de nye gule busser, som der bliver indsat flere og flere af på bekostning af Forenede Rutebilers og Herlev-Ruternes sort-røde busser. Uanset om de er gule eller røde eller noget helt tredje, er de "prydet" af et gult/sort femkantet logo fra HT på front og sider.

Vi kører ad den smalle Tibbevangen. Der er utroligt landligt her – underligt at tænke, at vi kun er få kilometer fra Husum og endnu færre kilometer fra det befærdede ringvejskryds i Herlev. Indtil 1972 var det i øvrigt linje 152, der kørte her på sin rute Husum – Herlev – Hjortespring – Egebjerg – Ballerup. Vi kommer op til Skinderskovvej, der siden anlægget af "omfartsvejen" Stamvejen (senere Krebsdammen), har mundet ud i Tibbevangen. Vi kører nu op ad Skinderskovvej mod Hjortespring. Indtil 1970 kørte der en del busser her; 151 og 169 ad Skinderskovvej og 152 og 167 ad Tibbevangen. 151 mod Husum og Flyvestation Nord, 152 mod

Linjebus 6692 ved Herlev station 19.februar 1997. DAB-Silkeborg 12-1200B årg. 1991. Bussen leveredes oprindelig til Therkildsens ruter, Bagsværd, der i perioden 1989 til 1994 kørte linje 167. (Foto: Kim Løvenskjold).

Husum og Ballerup, 169 mod Buddinge og Ballerup (kørte kun en gang i timen) og så vores egen linje 167 mod Emdrup og Herlev. Men her i 1977 er der reduceret noget i det. Det er kun 167, der kører ad Tibbevangen, der kører ikke mere busser ad den nordlige del af Skinderskovvej og på Stamvejen kører kun linje 151. Linje 152 blev i 1973 afkortet til en lokalrute mellem Ballerup station og Ringvej B4 og linje 169 blev nedlagt i 1970. Så på den sydlige del af Skinderskovvej kører der nu kun linje 151 og 167 mod hele fire linjer i 1970.

Ved Hjortespring lå engang landsbyen Tibberup eller Tubberup eller Thubbestorp. Landsbyen blev sløjfet efter 1672. Kong Chr. IV overdrog stedet til overjægermester og gehejmeråd Joakim von Hahn, som efterfølgende lod opføre et gods med navnet Hjortespring. Navnet valgtes, fordi der skulle drives jagt fra godset. I 1771 udstykkedes jordene til 11 gårde og grundstenen til det Hjortespring, vi kender i dag, var lagt.

På Skinderskovvej kører vi forbi Skinderskovhallen fra 1981 og Hjortespringbadet fra 2011. Lidt henne ad Klausdalsbrovej skal vi til venstre ad Tvedvangen. Over for Tvedvangen ligger Herlev Privatskole, indviet 1967.

Herlev

Tvedvangen er præget af rækkehuse fra 1950'erne og forskellige institutioner. Først kommer vi forbi Herlev Skøjtehal fra 1970'-erne, Herlev Hallerne, der påbegyndtes med én hal i 1966 - alle på venstre side. Over for sidstnævnte ligger Lindehøj Kirke fra 1969, som blev bygget på linje 154's hidtidige vendeplads

Vi nærmer os nu Herlev bymidte. Området omkring Vindebyvej er præget af nydelige etageejendomme fra 1940'erne og 50'erne. Bussen drejer til venstre ad Vindebyvej, og ved Hjortespringvej drejes til højre ad Herlevgårdsvej for at komme ned til Herlev bymidte.

Arriva 1357 ved Herlev station 21.juni 2007. Volvo B10BLE/Aabenraa årg. 2000. (Foto: Thomas de Laine).

Herlev Bymidte

På hjørnet af Herlevgårdsvej og Herlev Bygade ligger ældrecentret Herlevgård. Vi drejer til venstre hen ad bygaden.
Herlevs historie kan føres langt tilbage. Man støder første gang på byens navn i 1268, men den kan sagtens være ældre, ja betydeligt ældre. Kirken menes at være fra omkring 1400, men der kan have været en anden kirke før den. Trods kirken var Herlev indtil 1921 en del af Gladsaxe Sogn. I 1909 udskiltes Herlev fra Gladsaxe kommune. Lige efter kirken ligger gadekæret med hjulmandens hus fra 1814 som en fortidig oase midt i "storbyen". Et charmerende åndehul midt i det pulserende handelsliv.

Fra Herlev Bygade drejer bussen først til venstre ad den korte Engløbet, inden der atter drejes til venstre ud i Herlev Hovedgade. Allerede omkring 1950 åbnedes den nye hovedgade som erstatning for det gamle vejforløb gennem Herlev by, men busserne fortsatte med at køre via Herlev Torv til bygaden. Først i 1965 blev Herlev Torv spærret for trafik, da der skulle etableres gågade.

Vi må lige huske linje 154 - den var i Herlev linje 167's forgænger. Den blev i 1960 oprettet mellem Herlev station og Højsletten – dér hvor Lindehøj kirke nu ligger. Ruten blev nedlagt december 1967, og i stedet blev linje 167 forlænget til Herlev.

Vi når hen til Herlevs trafikale midtpunkt – ringvejskrydset - det etableredes 1949-50. Herlev Ringvej (Ringvej B3) åbnede mellem Glostrup og Herlev i 1950 og mellem Herlev og Buddinge i 1952. Her i 1977 møder vi en gul HT-bus på linje 162. Vi kigger til venstre op ad ringvejen og kan ikke blive fri for at se kolossen Herlev Sygehus (i dag Herlev Hospital).

Lidt efter drejer vi til højre ned ad Toggangen - der oprindelig hed Stationsvej - linje 167 benytter stadig

den gamle vej til stationen - først i 1978 flyttes den til omvejen via den nyere Stationsalléen. Toggangen er præget af rødstensejendomme fra 1940'erne. Selve stationspladsen er helt ændret i forhold til den første stationsplads, der stod klar ved S-togets komme i 1949.

Ved stationen møder vi en linje 151, igen én af de gode gamle sort/røde Leyland serie 2'ere med stort destinationsskilt. Der står Husum på. Linje 151 blev ellers kort efter HT's etablering afkortet her til Herlev, men blev i april 1977 atter forlænget til Husum. Så nu er alt ved det gamle. Indtil vi ser lidt ud i fremtiden. Efteråret 1979 afkortes ruten nemlig atter til Herlev. Ja, ja, tiden går - årene går hurtigere end man lige tror. Og hvad er nu det? Linje 167 har minsandten atter fået selskab af linje 168 - lige som den havde det i årene 1930 til 1974 på Søborg Torv. Men hvor de to dengang måske bare var brødre eller søstre, kan de her i 2010 vel nærmest betegnes som enæggede tvillinger. Linje 167 er blevet reduceret til en slags bybus, der kører i ring mellem Herlev station og Hjortespring og retur. I modsat retning kører så linje 168. Det bliver spændende at se, hvor længe de to denne gang vil holde hinanden med selskab.

Nutidens linje 167

Nå, lad os tage en sidste tur med linje 167 ad noget af dens nye rute. Den har jo aldrig kørt ad Hjortespringvej før.
Turen går hen ad den brede Stationsalléen, der byggedes sidst i 1950'erne som en bred firespors "boulevard" med bred midterrabat. Den blev i 2005-06 ombygget på delen nærmest stationen, så der her kun er ét spor i hver retning mod tidligere fire og der er etableret hastighedsdæmpende foranstaltninger samt udlagt rød asfalt på kørebanen.

Lige efter "herresvinget", ligger den bygning, som i årtier husede DISA (Dansk Industri Syndikat A/S). Omkring 1960 flyttede DISA fra København til Herlev. Ser vi lidt ud i fremtiden, flytter firmaet i 2012 til Taastrup. DISA fremstillede oprindeligt våben, bl.a. til tyskerne under 2. verdenskrig, men fra 1962 ændredes produktionen til mere civile ting som køleskabe, symaskiner, traktorer, fjernsyn.

Vi er atter ude på Herlev Hovedgade. Indtil omkring 1950 hed den Frederikssundsvej lige som strækningen i Københavns kommune mellem Nørrebro station og Novembervej samt strækningen mellem Måløv og Kregme. Vejen kan spores langt tilbage i tiden, og den har været direkte vejforbindelse mellem København og Frederikssund i flere hundrede år. Efter Engløbet kommer vi forbi rådhuset fra 1970'erne. Ved Vindebyvej drejer bussen, som den har gjort siden starten i 1967, til højre, og tilsvarende til venstre ad Tvedvangen. Efter Skinderskovvej, har vi på venstre side Gamle Hjortspringskole. Der har ligget skole her siden 1800-tallet, ja måske tidligere. Der er så blevet ny-, til- og ombygget gennem mange år. Det lille butikscenter ved Dildhaven åbnede i midten af 1970'erne. Søborg-købmanden Holger Christensen og hans kone, Birgit, der siden 1966 havde drevet HC den frie købmand i Høje Gladsaxe Centret og tilsvarende BC på Søborg Hovedgade siden starten af 1970'erne, åbnede midt i 70'erne et HC/BC supermarked i dette center, som i starten kaldtes Hjortespringcentret. Holger Christensen og hans kone omkom ved en brand i 1985 i deres hjem på Strandøre. Efterfølgende blev supermarkedet her i Hjortspring til en Prima, i dag er det en SuperBest, og den har endda fået selskab af en Fakta i det renoverede center.

Efter Hjortespringvej ligger Lille Birkholm Center og Omsorgscentret Hjortespring, der indviedes i 1978 og drives af Københavns kommune. Og så har

vi vandtårnet på venstre side - det blev indviet i 1964, er 32 meter højt, ligger 66 meter over havets overflade og rummer 3000 m3 vand. Vi kommer nu til Lille Birkholm-bebyggelsen, et boligkompleks, som blev opført i midten af 1970'erne. Før det var her marker og kolonihaver. Fra ejendommene, der ligger nordligst langs Sennepshaven, der er en del af den gamle Klausdalsbrovej, er der en flot udsigt mod Smør- og Fedtmosen, Værebro og Hareskoven.

Vi drejer til højre ad Peberhaven, der fører os gennem bebyggelsen og ned til Persillehaven. Der har flere gange før kørt forskellige former for bybusser eller lokalruter i Herlev og omegn. Som tidligere nævnt, kørte linje 154 mellem Herlev station og Højsletten fra 1960 til 1967. Fra 1977 og nogle år frem kørte der en linje 152 - det var en ringrute, som kørte Herlev station – Hjortespring – Skovlunde station – Herlev station. Før denne rute oprettedes, kørtes der ekstrature på linje 151 mellem Herlev station og Persillehaven. Fra 1995 og et par år frem kørte en dobbeltrettet ringlinje med linjenumrene 145 og 146 med ruten Herlev station – Mileparken – Skovlunde station – Herlev station.

Vi drejer til venstre ned ad Hjortespringvej – og møder en modgående linje 168. Vi er næsten ikke mere end kommet rundt om hjørnet før vi på venstre hånd har Birkholm Kirkegård og Birkholm Kapel. Lidt syd derfor lå engang Hjortesprings "lillebror", Dyrespring. Det var en lille samling huse, nærmest et overdrev. Vi kommer ned til det forholdsvis store kryds ved Vindebyvej og Herlevgårdsvej. Oprindelig var disse to veje sideveje til Hjortespringvej, der fortsatte udbrudt hen til ringvejen. Men i 1977 blev det ombygget til ét stort signalreguleret kryds, så den nordlige del af Hjortespringvej kom til at gå direkte over i Herlevgårdsvej, og den sydlige del af Hjortespringvej kom til at gå over i Vindebyvej - lidt ulogisk set med nutidens øjne. Vi kommer via Herlevgårdsvej ned til Herlev Bygade, som for nogle år siden blev trafiksaneret, så den fremstår som en moderne bygade med en kørebanebelægning der signalerer, at her kører man i et roligt tempo.

Ja, sådan gik det til, at det, der engang var en lokalrute mellem Bispebjerg og Søborg, blev til en bybus i Herlev. Det bliver spændende, at følge linje 167 de næste 100 år.

Linje 167 ved Lille Birkholm med vandtårnet i baggrunden mod Herlev Station 12.11.13. (Foto: Jens Mortensen)

Foreningens publikationer

Årsskrift 1968
Højgaardsfundets hagekorsfibula.
Højgården i Bagsværd.
Befæstningsanlæggene i Gladsaxe.
Kulsvidning.
En kærlighedshistorie fra Aldershvile.
Glimt fra udstillingen 'Da vi var bønder'.

Årsskrift 1969
Høvl eller husfred - vægmaleri af 'dørvogteren'.
Svanen - om Baadfarten.
Buddinge Byhorns sidste Brandtuder.
På besøg i Bagsværd omkring år 1800.
Lillemosegaard - Gladsaxe kommunes første og største sociale institution.
Bagsværd Kro et 300 års jubilæum.

Årsskrift 1970
Gladsaxe sogn i middelalderen 1.
Om Gammelmosen.
Fra 'Pengeløse Overdrev' til Søborg Magle.

Årsskrift 1971
Gladsaxe sogn i middelalderen 2.
Boligforholdene i Gladsaxe sogn til 1766.
Prinsesseskolen - Kongens skole - 250 år.
Havekolonien Voldly.
Ombygning af Højgaard i Bagsværd 1969-71.

Årsskrift 1972
Gladsaxe Kirke - en velbevaret middelalderkirke..
Jægerslyst, mit fødehjem v. Jørgen Jørgensen..
Bagsværd Kostskole - en af landets største privatskoler.

Årsskrift 1973
Udskiftning af jordfællesskabet.
Johannes Schlanbusch, min far.
Gladsaxe Kommune i Oldtiden.
Oldtids- og andre fund i Gladsaxe Kommune.
Hvor blev fanen af? Om Buddinge skoles fane.
Kort over oldtidsminder i Gladsaxe

Årsskrift 1974
Gamle vejspor og hulveje i Store Hareskov.
Da Bagsværd hørte under Frederiksdal.
To flinteøkser - fundet ved Krogshøjvej i Bagsværd.
Erindringer om Mørkhøj og om den gamle rytterskole Bagsværd - fra landsby til villaby.

Årsskrift 1975
Den Nordsjællandske Vildtbane - om kongelige jagter. København-Slangerupbanen.
På Bagsværd Station år 1908 - yngstemands erindringer ved Georg Bakke.
Københavnerbønder og andet Godtfolk.

Årsskrift 1976
Ildebrand på Bagsværd Kro - 1821.
Den første børnehjælpsdag i Bagsværd - 1909.
Søborg i nybyggertiden.
En historisk-arkæologisk vandring over de nedlagte gårde Lundegårds og Hyldegårds marker.
Gladsaxe Lokalhistoriske Arkiv

Årsskrift 1977
Erindringer om Bagsværd kirkes opførelse.
Tilbageblik fra en skov under besættelsen.
Breve fra en ung landmand – Kristian Worms breve fra 1893-98.

Årsskrift 1978
Stednavne i Gladsaxe Sogn.
Den socialpolitiske udvikling i Gladsaxe – et tilbageblik.

Årsskrift 1979
Harreskoven i Gladsaxe kommune.
Søborg Forskønnelsesforening.
Vintersport i Bagsværd – Højnæsbjerg.
Hastighedsløb på Bagsværd Sø.

Årsskrift 1980
Det kommunale fattigvæsen i Gladsaxe indtil 1891.
En gravhøj i Gladsaxe – Rævehøj ved Gladsaxe Skole.

Årsskrift 1981
På udgravning med eleverne.
En strøgtur på Søborg Hovedgade i 1914.
KFUM-spejderne i Bagsværd
Spejderliv (KFUK) i Harreskoven.
Glimt fra en udstilling i anledning af 40 års jubilæum i Selskabet.

Årsskrift 1982
Kirkeminder fra Gladsaxe.
Skovminder fra Gladsaxe. Forstlige titler.
Kirketårne – klokker eller forsvar?

Årsskrift 1983
Farvel til en stol – Borgmester Tove Smidth.
Toget – Ib Spang Olsen.
Gøgeungen, der slog sig ned i mosen (om TV-byen).
Den mere beskedne tid – dengang – drengeår i Søborg.

Årsskrift 1984
Fra folkebogsamling til kulturhus.
Fra læsestue til moderne skolebibliotek.
As time goes by, Shu-Bi-dua og Händel.
Lånte billeder på væggen.
Kærlighed ved første lånerkort. Jeg går lige på biblo.

Årbog 1985-86
Arbejdet i de gamle sogneråd.
Fredninger i Gladsaxe Kommune.
Læge blandt venner og fjender – Kaj R.O. Jørgensen.
Gudfrygtighed først og resten så – måske.

Årbog 1987-88
Gladsaxe Kommune omkring 1820.
Kongens bønder i Gladsaxe og landboreformerne.
Svanerne på Kurstien.
Fra det gamle Buddinge.
En Bagsværddreng fortæller.

Årbog 1989-91
Mit Søborg.
Søborg er verdens navle.
Gladsaxe – huse med sjæl og identitet.

Årbog 1992-93
De gamle gårde i Gladsaxe Kommune.
Erindringsglimt fra Tornehøjgård mv.
Vi byggede Hus på Buddingevej baade i 1896 og i 1942.
Et kvindemord under krigen.

Årbog 1994
Der udkom ingen årbog.

Årbog 1995
Gladsaxe Kommune under besættelsen 1940-45.
Civilbeskyttelsestjenesten i Søborg under anden verdenskrig.

Årbog 1996-97
Provst Bentzons selvbiografi. Adskilligt i Vers og Prosa.
Fra mejeridreng til tjenestemand.
Min tid blandt de skrappe drenge på Stengården.

Årbog 1998
Idrætten før 1923.
Vinteridræt i Bagsværd og Søborg.
FIGs jubilæumsbog. Bagsværd Stadion. Skovdiget. Gladsaxe Idrætspark Marielyst. Bagsværd sø.
Priser til idrætten. Store idrætsbegivenheder i Gladsaxe.

Årbog 2000-2001
Fra fattiglem til aldersrentenyder. En driftig cykelhandlerfamilie krønike (Bristol). Da Mørkhøj var en idyllisk landsby.

Jubilæumsskrift 1941-2001
Baggrund og optakt.
Verdens navle.

Årbog 2002-2003
To borgmestre (Erhard Jacobsen og Ole Andersen).
Valdemar Henriksen og industrikvartererne i Gladsaxe og Mørkhøj.
Lykkehjulet 2 – om Stengårdskvarteret.

Årbog 2004
Hanna-skolen, en skole bygget på værdier.
Gladsaxe digte.
Skoledreng og bondeka'l på Gladsaxevej i 1940'erne.

Årbog 2005
Hanne Andersen på Hovedbiblioteket.
Familien Binger og jeg
Lille Edel og Møllerne fra Buddinge.
Hareskov Kuranstalt – visioner og virkelighed.

Årbog 2006
Rock og Pop i Gladsaxe (om Gladsaxe Teenclub og Beatforum).
Gladsaxe Gymnasium 1956-2006.

Årbog 2007
Cirkus i Gladsaxe – om Cirkus Morenos vinterkvarter og stakit på Buddingevej.
Søborg Ungdomshjem er gået over i historien.
Åben himmel, blomster og dyr – sommer minder fra Bagsværd.

Årbog 2008
50 år med Boligselskabet Kildevænget på Solnavej.
Firmaet A/S Niro Atomizer.
Arkæologisk undersøgelse ved afkørsel 20, Gladsaxe.
Englandskrigene august, september og oktober 1807.

Årbog 2009
50 år med den gyldne kæde - om borgmesterkædens jubilæum.
Erindringer af socialudvalgsformand Erling Schrøder. Gladsaxe fornyede Søborg Skole allerede i 1920'erne.

Et broncestøberi formes - om Leif Jensens broncestøberi i Bagsværd.
Bagsværd Kostskole og Gymnasium 100 år.

Årbog 2010
Posten i Gladsaxe - om særstempler fra Bagsværd Postkontor.
Buddinge Trælasthandel.
En gang FDF'er altid FDF'er.

Årbog 2011
Fra lakplader til skoletasker - boghandel i Søborg i 88 år.
Posten i Gladsaxe 2 -om særstempler fra Buddinge og Søborg.
Uddrag af Gladsaxegårds historie.
Foreningen Norden i Gladsaxe.
Historien om initiativrige FDF'ere.

Årbog 2012
Farvel og tobak! Om 59 års cigaretproduktion på Tobaksvejen.
Folk med generatorbiler havde ingen øjenbryn.
En spændende livstrilogi - skiltemaler m.m.
Gladsaxe Landsby inden Branddamsbyggeriet.
Vesterbros selvbyggere.

Årbog 2013
Frisuren var Hovedsagen gennem 52 år.
Genforeningen i Bagsværd.
Tvesind og frisind i Søborg 1949-50.
Tvesind og frisind.
Et tidsbillede af et sommerhus i Regattakvarteret.

Gladsaxehistorier - en artikelkavalkade
25 fortællinger om kommunens fortid skrevet af Eva Molin fra Gladsaxe Byarkivs lokalhistoriske afdeling. Udgivet i forbindelse med foreningens 70 års jubilæum.

Gladsaxebogen I
Træk af Gladsaxe-Herlev Kommunes historie fra de ældste tider til 1909.
Skrevet af C.L.B. Cramer. Udgivet 1949.
2. oplag 1979.

Gladsaxebogen II
Gladsaxe Kommunes historie fra 1900-1941.
Skrevet af Mogens Lebech. Udgivet 1971.

Gladsaxebogen III
Beskrivelse af Gladsaxes udvikling fra landkommune til moderne bysamfund.
Skrevet af Carl Erik Andresen, Ning de Coninck-Smith, Birgit Andersen, Edmund Hansen, Arne Hermann og Svend A. Jensen. Udgivet 1991.

Da vi var bønder - Gladsaxegårdenes historie
De fire landsbyers historie med gennemgang af de enkelte gårde.
Skrevet af Lone Dam, Vibeke Filipsen og Eva Molin. Udgivet 1999. 2. oplag 2008.

Folketællingen 1787 - Gladsaxe Sogn
Tællingen gengivet som den så ud på listerne fra 1787 og transskriberet af Inger Hartby, så man kan læse teksten i maskinskrift.
Udgivet 1988.

DVD 1 - Filmaften 17.oktober 2007
Det svenske Kongebesøg
Første borgmester
Den afklædte skatteborger
Arveprins Knuds Vej
Gladsaxe får borgmesterkæde
Boligvirke
Speedway i Gladsaxe
Skandinaviens første motorløb

DVD 2 -Filmaften 16. april 2008
Abningen af Gladsaxe Bad 3. juli 1958
Narssaq - ugen 25.8.-1.9. 1979
Politi og fritid 25. august 1979

DVD 3 - 10. november 2008
Gladsaxefilmen 1946
Søborgfilmen
Da sporvognen kom til Søborg

DVD 4 - 19. november 2009
Dagen i dag er historie i morgen
Sidste og første kommunalbestyrelses-møde i 1978
Gladsaxe Festival 1977
Venskabsbørneby i Gladsaxe 1967

DVD 5 - Filmaften 23. november 2010
Islands præsident på besøg 1954
Høje Gladsaxe bygges 1961-1966
Boligvirke - Skoleparken bygges 1954
International skøjtegalla 1964
Juleoptoget 1994

DVD 6 - Filmaften 16. november 2011
Borgmestervalget 1962
Erhard Jacobsens Gladsaxe
Budgetdag 1987
Gladsaxe Kommune fylder 150 år

DVD 7 - 7. november 2012
Mødet mellem land og by - da Sorø besøgte Gladsaxe i 1961
Gladsaxe i dag, Gladsaxe i morgen 1961.
Søborg Hovedgade 1980

70 års jubilæumsvideo
Fortiden
Foreningens 70 års jubilæum
Søborggård
Jubilæumsbogen
Byarkivet
Arkivkælderen
Arne Hermanns alternative arkiv
Linje 16

DVD 8 - 2. maj 2013
Mindesmærket afsløres d. 5. maj 1947
50 året for Danmarks befrielse fejres i 1995 på Gladsaxe Rådhus.
Kransenedlæggelse på Gladsaxe Kirkegård.
Koncert og mindehøjtidelighed i Rådhushallen

Ovenstående bøger til/med 2006 - kan købes for kr. 40,-/stk. (for medlemmer kr. 25,-) og fra 2007- kr. 100,-/stk.
Register til Årsskrifter/Årbøger 1968-1995: kr. 40,- (for medlemmer kr. 25,-). Folketællingen 1787: kr. 40,- (for medlemmer kr. 25,-)
Da vi var bønder - Gladsaxegårdenes historie: kr. 175,00 (for medlemmer kr. 125,00). Jubilæumsskrift 1941-2001: kr. 15,- (for medlemmer kr. 10,-). Postkort: 1 sæt enkelte kr. 10,- , 1 sæt dobbelte kr. 15,- .

Kontingent og betaling for publikationer: www.gladsaxelokalhistorie.dk
Foreningen er medlem af Dansk Lokalhistorisk Forening.

Postkort enkelte og dobbelte
10 forskellige motiver fra det gamle Gladsaxe, Mørkhøj, Bagsværd, Buddinge og Søborg.

Illustrationer

Mange af billederne er udlånt fra Gladsaxe Byarkiv, lokalhistorisk afdeling. For enkelte illustrationer i dette bind har det været umuligt at finde frem til den retmæssige copyright-indehaver. Såfremt vi på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil selvfølgelig blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelse i forvejen.

Gladsaxe Lokalhistoriske Forening

Bestyrelsen

Formand: Arne J. Fogt, Buddingevej 350 st.th., 2860 Søborg.
Tlf.: 3967 0346 • mail: arnefogt@hotmail.com

Næstformand: John Ejsing, Solnavej 20, 2. tv, 2860 Søborg
Tlf.: 3967 3125 • mail: ejsing@post.tele.dk

Sekretær: Flemming Bruun, Maglegårds Alle 29, 2860 Søborg
Tlf.: 3969 9101 • mail: flemming.bruun@gmail.com

Kasserer: Knud A. Jensen, Skovdraget 3, 2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 4572 • mail: skovdraget@privat.dk

Jens Mortensen, Vandkarsevej 18 A, 2880 Bagsværd
Tlf.: 4444 0589 • mail: jmo@kabelmail.dk

Robert Baldorf, Søborg Torv 2, 1. 216, 2860 Søborg
Tlf.: 3969 7165 • mail: robertbaldorf@youmail.dk

Lejla Thorslund, Silene Alle 5, th., 2860 Søborg, Tlf. 41823430
Laila.thorslund@webspeed.dk

Suppleanter: Jørgen Olsen, Solbærvænget 35, 2880 Bagsværd
Tlf.: 3956 1234 • mail: jo@webspeed.dk

Michael Bo Jensen, Vibevænget 113, 2880 Bagsværd, Tlf.: 4444 4138
michael_bo_jensen@hotmail.com

Indmeldelse

Indmeldelse i foreningen sker ved indbetaling af 125 kr. på foreningens bankkonto 1551-6483437

Gladsaxe Lokalhistoriske Forenings hjemmeside:
www.gladsaxelokalhistorie.dk

167
BAGSVÆRD
VOLVO
AH 78.013
P

Er du interesseret i din kommunes fortid og nutid?

Hvad så med at melde dig ind i Gladsaxe Lokalhistoriske Forening?

Vi laver udflugter til virksomheder og lokale seværdigheder.

Afholder foredrag og filmfremvisninger om Gladsaxe før og nu.

Som medlem modtager du foreningens årbog med artikler om begivenheder i kommunen før og nu.

Medlemskontingent kr.: 125,- om året.

JA, jeg vil gerne være medlem af Gladsaxe Lokalhistoriske Forening.

Navn: ----------

Adresse: ----------

Postnummer: ----------

Tlf./e-mail: ----------

Dato og underskrift: ----------

Porto

Gladsaxe Lokalhistoriske Forening

Att.: Arne Fogt

Buddingevej 350 st. th.

2860 Søborg